

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ »

ΝΤΕΛΗ ΖΩΗ Α.Μ. 14699
ΚΟΞΑΡΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Α.Μ. 13904
ΧΑΝΤΖΑΡΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α.Μ. 13767

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΜΑΡΑΙΔΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ, 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	6
ΤΟ EARNINGS MANAGEMENT	6
ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	6
1.1 ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ENRON	6
1.2 ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ERNST AND YOUNG	8
1.3 ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ PRICE WATERHOUSE COOPERS	9
1.4 ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ DELOITTE & TOUCHE	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	12
ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ EARNINGS MANAGEMENT	12
2.1 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ	12
2.2 EARNINGS MANAGEMENT ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ	13
2.2.1 ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ EARNINGS MANAGEMENT	16
2.2.2 ΕΞΟΜΑΛΥΝΣΗ Η ΟΜΑΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	19
ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ	19
3.1. ΟΜΑΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ	19
3.2. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΘΑΡΣΗ	19
3.3. ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ	21
3.3.1 ΕΝΣΩΜΑΤΑ ΠΑΓΙΑ	22
3.3.2 ΑΥΛΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Η ΑΣΩΜΑΤΑ ΠΑΓΙΑ	23
3.3.3 ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ	24
3.3.4 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ Η ΕΤΟΙΜΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	24
3.3.5 ΠΕΛΑΤΕΣ - ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	27
3.3.6 ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ – ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ	28
3.3.7 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΣ	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	30
ΕΝΔΕΛΕΧΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΡΟΠΩΝ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ	
ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ ΤΗΣ EARNINGS MANAGEMENT	30
4.1 “COOKIE JAR RESERVE”	30
4.2 “BIG BET ON THE FUTURE”	31

4.3 ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ	32
4.3.1 ΑΛΛΑΓΗ ΤΩΝ GAAP	35
4.4 ΑΠΟΣΒΕΣΗ, ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΑΝΤΛΗΣΗ	36
4.5 Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	37
4.6 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΎΕΝΑΝΤΙ ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΚΕΡΔΩΝ	37
4.7 ΠΡΟΩΡΗ ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗ ΧΡΕΩΝ	39
4.8 Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ (DERIVATIVES)	39
4.9 ΤΕΧΝΙΚΕΣ “SHRINK THE SHIP”	40
4.10 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ «ΕΥΠΑΘΕΙΑΣ» ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΑΠΑΤΕΣ (FRAUD VULNERABILITY)	41
4.11 ΕΞΕΤΑΣΗ (ΥΠΟΠΤΗΣ) ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΎΕΝΤΟΝΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ (‘GAMESMANSHIP’)	42
4.12 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	42
4.13 «ΕΝΕΡΓΕΣ» ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ	44
1.14 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ	45
4.15 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΎΕΛΕΓΧΟΣ	45
4.16 ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ-ΛΟΓΙΣΤΗ	46
4.17 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	51
CASE STUDY	51
5.1 ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 1: ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΕΓΕΚ Α.Ε.	51
5.2 ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 2: ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε.	52
5.3 ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 3: ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Α.Ε.	53
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	56
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	58

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η χειραγώγηση κερδών αναφέρεται ως Earnings management της επιχείρησης, συνήθως μέσα από τα λογιστικά αξιώματα και πρότυπα, με σκοπό την μη παροχή της αληθινής άποψης μιας επιχείρησης με στόχο τη διόγκωση των αριθμών των κερδών της ή την μείωση τους για να ευνοηθεί το αποτέλεσμα χρήσης με τέτοιο τρόπο (ΤΕΧΝΗ) ώστε να ωφελήσει την επιχείρηση στον τομέα που αυτή επιθυμεί.

Έχοντας μεγάλη επιρροή στη Αμερική καθώς και σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχει εισέρθει και στη χώρα μας μέσα από την ωραιοποίηση των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Μπορεί να είναι ένας μη θεμιτός τρόπος διαχειρίσεις των στοιχείων των επιχειρήσεων παρά ταύτα αποτελεί τεχνική μορφοποίησης που απαιτεί άψογες χρηματοοικονομικές και λογιστικές γνώσεις για την εφαρμογή της και αυτό την καθίστα αξια μελέτης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟ EARNINGS MANAGEMENT

ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1.1 ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ENRON

Το σκάνδαλο της Enron είναι ένα οικονομικό σκάνδαλο που αναδείχθηκε το 2001 και αφορούσε την ενεργειακή εταιρεία Enron και την ελεγκτική Arthur Andersen. Έπειτα από μια σειρά αποκαλύψεων που αφορούσαν αμφιλεγόμενες λογιστικές πρακτικές, που διενεργήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1990, η Enron βρέθηκε στο χείλος της χρεοκοπίας τον Νοέμβριο του 2001. Μια απόπειρα διάσωσης, από μία παρόμοια αλλά μικρότερη ενεργειακή εταιρεία, την Dynegy δεν κατέστη βιώσιμη.

Η Enron κήρυξε πτώχευση στις 2 Δεκεμβρίου του 2001. Καθώς το σκάνδαλο αποκαλυπτόταν, οι μετοχές της Enron σημείωσαν κατακόρυφη πτώση από τα \$90,00 ανά μετοχή σε λιγότερο από 50cent ανά μετοχή. Και ενώ η εταιρεία συγκαταλεγόταν μεταξύ των blue chip, αυτή η απρόσμενη εξέλιξη είχε μεγάλο αντίκτυπο στην αγορά. Η βουτιά της Enron σημειώθηκε μετά την αποκάλυψη ότι πολλά από τα κέρδη και τα έσοδα ήταν αποτέλεσμα συμφωνιών με οντότητες ειδικού σκοπού, εταιρείες περιορισμένης ευθύνης που η ίδια ήλεγχε. Απόρροια των ανωτέρω ήταν πολλά από τα χρέη και οι απώλειες της εταιρείας να μην εμφανίζονται στις οικονομικές της καταστάσεις. Επιπλέον, το σκάνδαλο προκάλεσε τη διάλυση της Arthur Andersen, η οποία αποτελούσε μέχρι εκείνη την περίοδο μία εκ των πέντε κορυφαίων ελεγκτικών εταιρειών. Ιδιαίτερα ζημιωμένα βγήκαν τα μέλη ποικίλων ομάδων ενδιαφερομένων, όπως μέτοχοι, κράτος, πιστωτές, εργαζόμενοι.

Στην προκειμένη περίπτωση σημειώνεται ότι η ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen, που ήταν ο εξωτερικός ελεγκτής της Enron, έχει

κατηγορηθεί ότι εφάρμοζε «ελαστικά» (lax) ελεγκτικά πρότυπα κατά την εκτέλεση του ελεγκτικού έργου της λόγω της σύγκρουσης συμφερόντων που ανέκυπτε από τη διατήρηση των σημαντικών συμβουλευτικών αμοιβών (consulting fees) που αποκόμιζε από την Enron. Μάλιστα το 2000 η Arthur Andersen πραγματοποίησε 25 εκατ. δολάρια σε ελεγκτικές αμοιβές και 27 εκατ. δολάρια σε συμβουλευτικές αμοιβές.

Γίνεται αντιληπτό ότι, μόνο του το μέγεθος των ελεγκτικών αμοιβών είχε μια σημαντική επίδραση στις διαπραγματεύσεις του τοπικού γραφείου της ελεγκτικής εταιρείας με τη διοίκηση της Enron στην έδρα της στο Houston. Τα λογιστικά και ελεγκτικά θέματα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν από την Enron για την παραποίηση των οικονομικών στοιχείων της και τα οποία κάλυψε με την Έκθεση Ελέγχου η ελεγκτική εταιρεία ήταν τα εξής:

- ✓ Η οικονομική πολιτική της επιχείρησης η οποία επέτρεψε την απόκρυψη ζημιών και χρεών της από ενδιαφερόμενους επενδυτές.
- ✓ Η πολιτική της επιχείρησης όσον αφορά τις επενδύσεις σε μη συγχωνευμένες επιχειρήσεις (special purpose enterprises) ενώ πραγματικά αφορούσε εταιρείες που βρίσκονταν υπό την κατοχή της, γεγονός που φανέρωνε αυξημένες συναλλαγές.
- ✓ Η πρακτική αναγνώρισης εσόδων, σύμφωνα με την οποία καταγράφονταν ως τρέχοντα έσοδα αμοιβές υπηρεσιών επόμενων χρόνων καθώς και έσοδα μελλοντικών συμβολαίων.
- ✓ Αποτελέσματα από εμπορικές επενδύσεις (merchant investments), τα οποία δεν βασίζονταν σε πραγματικές πράξεις.
- ✓ Η πολιτική της επιχείρησης όσον αφορά το απόθεμά της.
- ✓ Ανακριβείς αποκαλύψεις εμπορικών συναλλαγών (related party transactions).

Η ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen, μετά το ξέσπασμα του σκανδάλου, κατηγορήθηκε για παράλειψη καθηκόντων ακόμα και απάτη

τόσο από τον τύπο όσο και από την επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ και μηνύθηκε με σοβαρές χρηματικές αποζημιώσεις. Ανεξαρτήτως της δικαστικής έκβασης ως προς το ρόλο της εταιρείας στις δημιουργικές πρακτικές της Enron, η φήμη της Arthur Andersen υπέστη σημαντικό πλήγμα. Από τους 28.000 υπαλλήλους της στις ΗΠΑ και 85.000 διεθνώς, η εταιρεία απασχολεί μόλις 200 στην έδρα της στο Σικάγο, προσπαθώντας να αντιμετωπίσει τις αγωγές από όσους θίχτηκαν από την ελλιπή πληροφόρηση των στοιχείων της Enron. Η κατάληξη της Arthur Andersen μίας εκ των μεγάλων πέντε ελεγκτικών εταιρειών, με διεθνή φήμη και κύρος, κάνει φανερό πέρα από κάθε αμφιβολία ότι η μακροχρόνια βιωσιμότητα και επιτυχία μιας ελεγκτικής εταιρείας δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την ύπαρξη μιας στέρεας, ηθικής επιχειρηματικής βάσης.

1.2 ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ERNST AND YOUNG

Η δράση της ελεγκτικής εταιρείας Ernst and Young, μία από τις τέσσερις «μεγάλες» ελεγκτικές εταιρείες, συνδέεται με το σκάνδαλο της Lehman Brothers. Η χρεοκοπία της Lehman Brothers τον Σεπτέμβριο του 2008 αποτέλεσε το αποκορύφωμα της κρίσης των υποβαθμισμένων στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ. Αυτό όμως που έγινε γνωστό, ήταν η έκθεσή της σε υπερβολικό δανεισμό. Η ελεγκτική εταιρεία Ernst and Young πληρωνόταν για να ελέγχει και να υπογράφει τα βιβλία.

Όπως περιγράφεται στο πόρισμα των αμερικανικών αρχών, η Ernst and Young είχε επίγνωση της απάτης που έκανε η διοίκηση της τράπεζας όταν καταχωρούσε στις πωλήσεις, μέχρι να δημοσιευτούν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της, ένα βραχυπρόθεσμο δάνειο έτσι ώστε να εμφανιστεί μειωμένος ο δανεισμός. Το αποτέλεσμα ήταν η τράπεζα να έχει πληγεί από τις υποχρεώσεις και οι μέτοχοι, χάρη στις

πολύτιμες υπηρεσίες των ελεγκτών, να ενημερώνονται για μια ανθηρή και αξιοζήλευτη κατάσταση.

Η Lehman Brothers δεν ήταν η μοναδικά «ελεγχόμενη» εταιρεία που επωφελήθηκε από την τεχνογνωσία της Ernst and Young στη δημιουργική λογιστική και το μαγείρεμα των στοιχείων. Η Ernst and Young προσέφερε τις ίδιες «πολύτιμες υπηρεσίες» της στη δημιουργική λογιστική και στην Anglo Irish Bank βοηθώντας την να αποκρύψει ένα δάνειο ύψους 87 εκατ. ευρώ.

Αυτό έγινε αξιοποιώντας τη διαφορετική ημερομηνία έναρξης και λήξης του οικονομικού έτους μεταξύ της ίδιας και των θυγατρικών της. Έτσι το δάνειο μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου που έληγε το οικονομικό έτος για την Anglo Irish ήταν καταχωρημένο στην Irish Nationwide και μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου που έληγε το οικονομικό έτος για την Irish Nationwide μεταφερόταν στην Anglo Irish. Το αποτέλεσμα ακραίων κερδοσκοπικών πράξεων και της δημιουργικής λογιστικής της Ernst and Young που προσέφερε την τεχνογνωσία για το κουκούλωμά τους ήταν η μετοχή της να χάσει το 97% της αξίας της σε ένα χρόνο, οι διευθυντές της να παραιτηθούν και οι φορολογούμενοι να πληρώσουν 10 δισ. ευρώ με τα οποία χρηματοδοτήθηκε η συγκεκριμένη τράπεζα για να αναπληρώσει το κεφάλαιό της. Όσον αφορά την ίδια την εταιρεία, αξίζει να σημειωθεί η φυλάκιση των στελεχών της από τις αρχές του Χονγκ Κονγκ με αφορμή κατηγορίες για απάτη.

1.3 ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ PRICE WATERHOUSE COOPERS

Η ελεγκτική εταιρεία Price Waterhouse Coopers επίσης κατηγορήθηκε για παρόμοιες πράξεις. Στα πρωτοσέλιδα του διεθνούς οικονομικού Τύπου έφθασε ένα κατόρθωμα της εταιρείας Price

Waterhouse Coopers. Συγκεκριμένα, προσέφερε σε μια πολυεθνική ινδική εταιρεία λογισμικού (την τέταρτη μεγαλύτερη της χώρας) με την ονομασία Satyam Computer Services μια συμβουλή με απώτερο στόχο να εμφανίζει κέρδη ύψους 1 δισ. δολαρίων για μια διετία. Το σκάνδαλο ήταν τόσο μεγάλο ώστε χαρακτηρίστηκε Enron της Ινδίας. Ο ηθικός αυτουργός ωστόσο, η Price Waterhouse Coopers, παρά τη δημόσια και διεθνή κατακραυγή δεν αντιμετώπισε σοβαρές συνέπειες. Οι ευθύνες της αντιμετωπίστηκαν με επιείκεια και σε ότι αφορά την αποδεδειγμένη λαθροχειρία του ασφαλιστικού γίγαντα American International Group (AIG).

Η Price Waterhouse Coopers θεωρήθηκε ότι γνώριζε για ένα δομημένο ομόλογο που ανέλαβε ο αμερικανικός ασφαλιστικός κολοσσός το 2004, με αποτέλεσμα η αμερικανική επιτροπή κεφαλαιαγοράς να της επιβάλει πρόστιμο 80 εκατ. δολαρίων. Η Price Waterhouse Coopers επίσης θεωρήθηκε ότι γνώριζε και το σκάνδαλο φοροκλοπής της αμερικανικής Tyco το 2002.

1.4 ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ DELOITTE & TOUCHE

Η Deloitte & Touche κατηγορήθηκε για την ανάμειξή της στο σκάνδαλο της ιταλικής γαλακτοβιομηχανίας Parmalat, που μέχρι το 2003 ήταν η όγδοη μεγαλύτερη βιομηχανία της Ιταλίας, απασχολώντας 35.000 εργαζόμενους. Η χρεοκοπία της χαρακτηρίστηκε ως η μεγαλύτερη επιχειρηματική χρεοκοπία της Ευρώπης. Η χρεοκοπία άρχισε να εμφανίζεται όταν μια τράπεζα χαρακτήρισε ως πλαστό ένα έγγραφο της εταιρείας με βάση το οποίο είχε καταθέσεις ύψους 4 δισ. ευρώ στα νησιά Κέιμαν. Οι αποκαλύψεις έφεραν στην επιφάνεια μια μαύρη τρύπα

έκτασης 14 δισ. ευρώ στα λογιστικά της βιβλία, τα οποία η Deloitte & Touche έβρισκε μέχρι την προηγούμενη ημέρα σε τάξη.¹

¹ http://www.morax.gr/Article/auditin_companies_enron

Άρθρο «Χρηματοοικονομικά Σκάνδαλα: μπορεί ο συνδυασμός αξιόπιστων λογιστικών καταστάσεων και επιχειρηματικής ηθικής να τα αποτρέψει;»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ EARNINGS MANAGEMENT

2.1 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

Η δημιουργική λογιστική παρόλο που σαν έννοια υπήρχε πολλές δεκαετίες πριν, τα τελευταία χρόνια άρχισε να απασχολεί έντονα όχι μόνο την ακαδημαϊκή κοινότητα αλλά και τους επαγγελματίες της αγοράς, (επενδυτές, ρυθμιστικές αρχές κ.α.).

Η κατάρρευση της εταιρείας Enron, αλλά και τα υπόλοιπα σκάνδαλα που αφορούν την χρηματοοικονομική πληροφόρηση, κλόνισαν την εμπιστοσύνη των επενδυτών στις κεφαλαιαγορές και την αξιοπιστία του κλάδου των ορκωτών ελεγκτών λογιστών.

Αν και οι ειδικοί δε συμφωνούν πλήρως σχετικά με το τι συνιστά η «δημιουργική λογιστική», ως επί το πλείστον πιστεύουν πως πρόκειται για διαδικασία που υιοθετεί λογιστικές πρακτικές που μπορεί να ακολουθούν ή όχι τους εκάστοτε λογιστικούς κανόνες, αλλά σίγουρα αποκλίνουν από το πνεύμα και την ουσία των λογιστικών κανόνων.

Πεδίο εφαρμογής της δημιουργικής λογιστικής αποτελεί το περιεχόμενο όλων των οικονομικών καταστάσεων:

- (α) κατάσταση ισολογισμού,
- (β) κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων,
- (γ) κατάσταση μεταβολών των ίδιων κεφαλαίων,
- (δ) κατάσταση ταμειακών ροών
- (ε) κατάσταση σημειώσεων με περίληψη των σημαντικών λογιστικών πολιτικών, αλλά και άλλες επεξηγηματικές σημειώσεις, αφηγηματικές περιγραφές ή αναλύσεις των στοιχείων που γνωστοποιούνται σε αυτές τις

καταστάσεις και τέλος πληροφορίες για στοιχεία που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για αναγνώριση στις καταστάσεις².

2.2 EARNINGS MANAGEMENT ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

Στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων το πιο αξιοπρόσεκτο μέγεθος είναι σίγουρα τα εταιρικά κέρδη, όπως αποκαλούνται ορισμένες φορές και «σημείο κλειδί».

Δείχνουν σε ποιο βαθμό η επιχείρηση αναμιγνύεται με προσθετικές αξίες της δραστηριότητας και δίνουν το στίγμα με το οποίο εξυπηρετείται η ανακατανομή των πόρων στις κεφαλαιοαγορές. Άλλωστε η θεωρητική αξία μιας μετοχής ταυτίζεται με την παρούσα αξία των μελλοντικών κερδών. Η αύξηση στην εταιρική αξία ανριπροσωπεύεται από τα αυξανόμενα κέρδη και η μείωσή της από τα μειωμένα.

Εάν ληφθεί υπόψη η σημασία των κερδών δε θα φανεί καθόλου περίεργο και το ενδιαφέρον των διοικήσεων των εταιρειών σχετικά με τον τρόπο δημοσιοποίησης τους. Για αυτό το λόγο κιάλας πρώτο μέλημα των υπευθύνων των λογιστηρίων όλων των εταιρειών είναι οι επιπτώσεις των λογιστικών τους μεθόδων στην εικόνα της επιχείρησης. Από μια έρευνα που διεξήχθη στις ΗΠΑ, η οποία απευθύνθηκε σε πάνω από 400 managers και σαν σκοπό είχε την καταγραφή των κυριότερων παραγόντων που καθοδηγούν τις αποφάσεις για την χρηματοοικονομική πληροφόρηση (financial disclosure), το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων θα θυσιάζε ακόμη και την μακροπρόθεσμη ευημερία της επιχείρησης τους προκειμένου να μην αλλοιωθεί ή να διαταραχθεί η

² Μπαραλέξης Σ., Μαθθαιοπούλου Μ., “Σημειώσεις στην Επινοητική Λογιστική”, ΠΜΣ Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής 2006

εικόνα και η τάση των αποτελεσμάτων. Έτσι λοιπόν οι σημερινοί managers θα πρέπει να συμπεριλάβουν στην εκπαίδευση τους και την εκμάθηση της μεθοδολογίας διαχείρισης των κερδών (earnings management).

Υπάρχουν πολλές έννοιες για το τι είναι διαχείριση κερδών (earnings management), αλλά μόνο δυο παρόμοιοι ορισμοί είναι επικρατέστεροι και προέρχονται από τον ακαδημαϊκό χώρο.

Η Shipper αναφέρει πως διαχείριση των κερδών είναι «η επί σκοπού παρέμβαση στην διαδικασία γνωστοποίησης των λογιστικών καταστάσεων μιας επιχείρησης για την αποκόμιση ιδιωτικού οφέλους». Οι Healy και Wahlen δίνουν τον ακόλουθο ορισμό «η υπό την κρίση της διοίκησης παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης με τέτοιο τρόπο ώστε, χωρίς να παραβιάζονται οι λογιστικοί κανόνες και πρότυπα να παραπλανούνται οι ενδιαφερόμενοι για την πραγματική αποτελεσματικότητα της επιχείρησης»

Από τους ορισμούς λοιπόν γίνεται κατανοητό πως τα τεχνάσματα των επιχειρήσεων είναι αποδεκτά και όχι απαραίτητα παράνομα. Έτσι λοιπόν από τη μια το ενδιαφέρον στρέφεται στο εάν είναι επαρκή τα λογιστικά πρότυπα και από την άλλη στο εάν οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων και ελεγκτές είναι ικανοί να καταλάβουν το πρόβλημα και εάν δε μπορέσουν να το εξαλείψουν τουλάχιστον να το μετριάσουν.

Παράνομη πράξη μιας επιχείρησης θεωρείται η παραποίηση οικονομικών καταστάσεων η οποία γίνεται με την παραβίαση των λογιστικών κανόνων. Η παραποίηση είναι συνώνυμη της απάτης και είναι η ηθελημένη και εσκεμμένη ενέργεια ατόμων για ψευδή παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων.

Οι τουλάχιστον τρεις περιπτώσεις που η κρίση και η διακριτικότητα της διοίκησης έχει σαν αποτέλεσμα την διαχείριση των αποτελεσμάτων είναι η διακριτικότητα στην μέθοδο, την εκτίμηση και την δομή.

Ένα παράδειγμα διακριτικότητας στη μέθοδο είναι η επιλογή μεταξύ *LIFO* και *FIFO*, ενώ οι αποφάσεις για την ωφέλιμη διάρκεια ζωής ή τα ποσοστά απόσβεσης των περιουσιακών στοιχείων αποτελούν παράδειγμα της διακριτικότητας στην εκτίμηση. Τέλος περιπτώσεις σαν τα συμβόλαια μίσθωσης (*leasing*) αποτελούν τη διακριτικότητα στη δομή.

Όσο αφορά τις τακτικές διαχείρισης των κερδών, θα μπορούσαν να διαχωριστούν σε *ex – ante* και *ex – post earnings management*. *Ex – ante earnings management*, έχουμε στην περίπτωση που οι διοικήσεις στοχεύουν στο να επηρεάσουν τα μελλοντικά κέρδη, και αυτό γίνεται με τους κατάλληλους λογιστικούς χειρισμούς την παρούσα χρονική στιγμή ώστε να αυξηθεί η πιθανότητα οι εταιρίες τους να δημοσιεύσουν εξομαλυμένη και σταθερή ανάπτυξη κερδών.

Αντίθετα *Ex – ante earnings management*, *ex – post earnings management* έχουμε όταν οι διοικήσεις, για να αποφύγουν μείωση των κερδών της εταιρείας, ενισχύουν, με κατάλληλες λογιστικές επιλογές, τη σημερινή απόδοση των δημοσιευμένων κερδών και να αναβάλλουν την αρχική μείωση.

οι λογιστικές επιλογές που συνιστούν διαχείριση των κερδών θα πρέπει να έχουν τα εξής χαρακτηριστικά:

1. εξασφάλιση μελλοντικής ελευθερίας κινήσεων
2. κίνηση στα πλαίσια των GAAP.
3. Όχι απαίτηση συναλλαγής με τρίτους
4. εμπεριέχουν μόνο τη λογιστική εξήγηση ενός γεγονότος και όχι το ίδιο το γεγονός.
5. μονή χρησιμοποίηση ή συνδυαστική με άλλες πρακτικές για κάποιες διαδοχικές περιόδους.
6. να επιτρέπουν στη διοίκηση να μειώσει τη διακύμανση των δημοσιευμένων αποτελεσμάτων.
7. όχι δέσμευση της επιχείρησης για περιόδους του μέλλοντος

2.2.1 ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ EARNINGS MANAGEMENT

“Big Bath” accounting

Σύμφωνα με το Management changes and discretionary accounting decisions η νέα διοίκηση που αναλαμβάνει μια εταιρεία, απαισιοδοξεί όσον αφορά στην αποδοτικότητα της εταιρείας αλλά και στις αξίες υφιστάμενων περιουσιακών στοιχείων της. η εικονική μείωση των τρεχόντων κερδών ωφελεί το νέο management, κατηγορώντας τις προηγούμενες διοικήσεις για τα χαμηλά επίπεδα κερδών (μειώνοντας παράλληλα τις ιστορικές βάσεις για μελλοντικές συγκρίσεις).

Ορισμένες εταιρείες για να συνεχίσουν να είναι ανταγωνιστικές αναγκάζονται να αναδιοργανώσουν ή και να σταματήσουν κάποιες λειτουργίες τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις η διοίκηση καταγράφει μια χρέωση που προβλέπεται έναντι των εσόδων για το κόστος εφαρμογής της αλλαγής.

Περιπτώσει στις οποίες μπορούν να εφαρμοστούν “Big Bath” προσεγγίσεις αποτελούν:

- Αναδιοργάνωση λειτουργιών
- Αναδιοργάνωση προβληματικού δανεισμού
- Μείωση και απαξίωση κεφαλαίων
- Διάθεση λειτουργιών

Με λίγα λόγια, στην περίπτωση που τα κέρδη της εταιρείας δεν είναι ικανοποιητικά, οι διοικήσεις προβαίνουν σε Big Bath accounting. Σε αντίθετη περίπτωση, δηλαδή όταν τα κέρδη είναι υψηλά, προχωρούν στην εξομάλυνση των κερδών. Εννοείται βέβαια πως αυτές οι στρατηγικές διαχείρισης υφίστανται όταν οι επενδυτές δεν έχουν βαθιές γνώσεις αλλά και όταν αυτοί είναι αρκετά έμπειροι (sophisticated).

2.2.2 ΕΞΟΜΑΛΥΝΣΗ Η ΟΜΑΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ

Η εξομάλυνση ή ομαλοποίηση των κερδών είναι μια μορφή του earnings management και σκοπός της είναι να αυξηθούν σταθερά τα κέρδη. Για να είναι εφικτή η εξομάλυνση των κερδών θα πρέπει η οικονομική απόδοση της εταιρείας να ξεπερνά το μέσο όρο για μεγάλο χρονικό διάστημα, για να δημιουργούνται προβλέψεις με τις οποίες θα ρυθμίζονται οι ροές.

Αφορά τη μείωση της διακύμανσης των κερδών, γεγονός που αποτελεί και μέτρο επιχειρησιακού κινδύνου. Κατά τους επενδυτές, τα κέρδη είναι πιο αξιόπιστα εάν τα δημοσιευμένα κέρδη είναι και τα αναμενόμενα. Εάν υπάρξει μεγάλη απόκλιση στα δημοσιευμένα και τα αναμενόμενα κέρδη, τότε μετριάζεται η αύξηση της αξίας της εταιρείας κι έτσι μειώνεται και η αξιοπιστία των δημοσιευμένων κερδών.

Πολλοί επιστήμονες ερεύνησαν την υπόθεση πως οι manager εξομαλύνουν τα κέρδη και παρουσιάστηκαν διάφοροι λόγοι για την εξομάλυνση των κερδών. Στις πρώτες έρευνες οι manager προχωρούσαν στη μείωση της διακύμανσης των κερδών για να μειωθεί με αυτόν τον τρόπο ο κίνδυνος της εταιρείας. Στις μετέπειτα έρευνες οι επενδυτές δεν ήταν δυνατό να παραπλανηθούν από λογιστικά τερτίπια, εφόσον υπήρχε αποτελεσματικότητα των κεφαλαιαγορών.

Σκοπός της λειτουργίας των manager είναι να μεγαλώσει η χρησιμότητα τους. Επίσης η διακύμανση των κερδών και η μη εφικτή πρόβλεψη τους, αποτελούν τους πιο συχνούς προσδιοριστικούς παράγοντες των μέτρων του κινδύνου αγοράς. Για τους παραπάνω λοιπόν λόγους η εξομάλυνση των κερδών αποτελεί μια φυσιολογική συμπεριφορά.

Πιο συγκεκριμένα οι manager εισηγμένων εταιρειών πιέζονται για τη δημοσίευση της ομαλοποιημένης χρονοσειράς κερδών. Μόνο στην περίπτωση των ιδανικών αγορών της εταιρείας η διακύμανση κερδών

δεν έχει κόστος ούτε σε αυτή αλλά ούτε και στους manager και γι αυτό το λόγο δεν χρειάζεται και εξομάλυνση των κερδών³.

³ Μπαλαλέξης Σπ. (2003): ‘‘Πανεπιστημιακές Παραδόσεις 2003 στο μάθημα της Επινοητικής Λογιστικής’’ Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ

3.1. ΟΜΑΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ

Η πιο συνηθισμένη μορφή παραποίησης των «κερδών» ,γνωστή και σαν “earnings management” ,σχετίζεται με την ομαλοποίηση ή εξομάλυνση των κερδών. Ο στόχος της εξομάλυνσης των κερδών είναι η εμφάνιση μιας σταθερής αύξησής τους. Απαραίτητη προϋπόθεση για να γίνει αυτό είναι η εταιρεία να παρουσιάζει πολλά κέρδη, άρα και η απόδοσή της να είναι πάνω από το μέσο όρο (του κλάδου) για μεγάλο χρονικό διάστημα ώστε να δημιουργεί προβλέψεις, μέσω των οποίων θα ρυθμίζει την διακύμανση των κερδών της. Χρησιμοποιείται κυρίως για να αποτρέψει τις μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των κερδών καθώς αυτό αποτελεί ένα μέτρο επιχειρησιακού κινδύνου.

Οι επενδυτές θεωρούν ότι τα κέρδη έχουν μεγαλύτερη αξιοπιστία εάν οι εκπλήξεις κατά την δημοσίευση τους είναι όσο το δυνατόν μικρότερες. Μια μεγάλη απόκλιση στα δημοσιευμένα κέρδη (σε σχέση με τα στοχευόμενα) δημιουργεί ανασφάλεια στους επενδυτικούς κύκλους καθώς φαντάζει ως κάτι πρόσκαιρο και δεν προεξοφλεί μελλοντικά κέρδη, λόγω του μη σταθερού χαρακτήρα αυτών⁴.

3.2. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΘΑΡΣΗ

Η τεχνική της λογιστικής κάθαρσης αποτελεί μία πρακτική παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης, με

⁴ Μπαραλέξης Σ., Ματθαιοπούλου Μ., “Σημειώσεις στην Επινοητική Λογιστική”, ΠΜΣ Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής 2006

“άμεση” πρωτοβουλία της διοίκησης. Είναι συχνό φαινόμενο σε περιπτώσεις αλλαγής της διοίκησης μιας εταιρείας, ο νέος διευθύνων σύμβουλος (μάνατζερ) ή ξ νέα διοίκηση να θέλει να εμφανίσει μειωμένα τα τρέχοντα αποτελέσματα, προκειμένου να επιρρίψει ευθύνες στην προηγούμενη διοίκηση καθώς και να εμφανίσει αυξημένα τα μελλοντικά αποτελέσματα.

Η μείωση των αποτελεσμάτων γίνεται συνήθως μέσω της αναβολής αναγνώρισης εσόδων καθώς και με τον υπολογισμό “υπολογιστικών” εξόδων όπως οι προβλέψεις και οι αποσβέσεις (τακτικές – έκτακτες).

Ένα άλλο φαινόμενο σύμφωνα με τον Κουμανάκο (2007), για πολλές εταιρίες παρατηρείται στην προσπάθειά τους να παραμείνουν ανταγωνιστικές πρέπει να αναδιοργανώσουν ή να εξαλείψουν κάποιες λειτουργίες τους ή θυγατρικές. Σε τέτοιες περιπτώσεις τα GAAP επιτρέπουν στη διοίκηση να καταγράψει μια προβλεπόμενη χρέωση έναντι των εσόδων για το κόστος εφαρμογής της αλλαγής. Αυτή η εκτιμώμενη ζημία συχνά αναφέρεται σαν μη επαναλαμβανόμενη (nonrecurring) χρέωση έναντι των εσόδων, κάτι που σημαίνει πως δεν αναφέρεται στα τακτικά λειτουργικά αποτελέσματα. Λογίζοντας ωστόσο μια μεγάλη απώλεια έναντι των τρεχόντων εσόδων κανονικά έχει αρνητικό αντίκτυπο στην τρέχουσα τιμή της μετοχής, ή κάποιου αξιόγραφου γενικότερα, διότι σχετίζεται με άσχημα νέα σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης. Εντούτοις, αν η χρέωση και οι σχετικές λειτουργικές αλλαγές θεωρηθεί πως θα έχουν θετικά αποτελέσματα, η τιμή της μετοχής επανέρχεται πολύ γρήγορα.

Υπό αυτό το πρίσμα οι “Big bath” τεχνικές χρησιμοποιούνται με την πεποίθηση ότι εάν πρέπει να ανακοινωθούν δυσάρεστα νέα, π.χ. ζημίες από κάποια σημαντική αναδιοργάνωση, είναι προτιμότερο η διοίκηση να τα αναφέρει αμέσως ούτως ώστε να δημιουργηθούν οι συνθήκες για μελλοντικές αυξήσεις κερδών. Αντίστοιχα, από την στιγμή που τέτοιες

χρεώσεις βασίζονται σε εκτιμήσεις είναι καλύτερα να προβλέπονται (ή να εκτιμώνται) σε υψηλά επίπεδα για να αποφεύγονται δυσάρεστες εκπλήξεις αργότερα όπως αν επιλέγονταν απώλειες σε χαμηλά η μεσαία επίπεδα και αποδεικνυόταν αργότερα ότι τα έξοδα βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα.

Συνήθεις περιπτώσεις όπου μπορούν να εφαρμοστούν “Big Bath” προσεγγίσεις αποτελούν:

- Αναδιοργάνωση λειτουργιών
- Αναδιοργάνωση προβληματικού δανεισμού
- Μείωση και απαξίωση κεφαλαίων
- Διάθεση λειτουργιών

Συνοψίζοντας, θα παρατηρούσαμε πως οι διοικήσεις εφαρμόζουν τη Λογιστική Κάθαρση όταν τα κέρδη της επιχείρησης είναι πολύ άσχημα προκειμένου να επωφεληθούν ενώ όταν αυτά είναι υπερμεγέθη χρησιμοποιούν την εξομάλυνση τους προκειμένου να τα περιορίσουν. Οι παραπάνω δύο στρατηγικές διαχείρισης των κερδών εφαρμόζονται συνήθως όταν οι επενδυτές δεν έχουν εξειδικευμένες γνώσεις αλλά και όταν αυτοί είναι αρκετά έμπειροι⁵.

3.3. ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ

Είναι γενικά παραδεκτό πως τόσο τα εγχώρια όσο και τα διεθνή λογιστικά πρότυπα είναι αρχές οι οποίες έχουν ως σκοπό πιο πολύ να κατευθύνουν παρά να επιβάλλουν τον τρόπο παρουσίασης και διαχείρισης των οικονομικών γεγονότων μιας επιχείρησης. Παρακάτω παρουσιάζονται οι πιο συνηθισμένες πρακτικές «λογιστικής» παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων.

⁵ Μπαράλεξης Σ., Ματθαιοπούλου Μ., “Σημειώσεις στην Επινοητική Λογιστική”, ΠΜΣ Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής 2006

3.3.1 ΕΝΣΩΜΑΤΑ ΠΑΓΙΑ

Η πλέον διαδεδομένη «λογιστική» τεχνική παραποίησης έχει να κάνει με την πραγματοποίηση ή μη αποσβέσεων. Με αυτό τον τρόπο επηρεάζονται τα Αποτελέσματα Χρήσης όσων αφορά τα κέρδη (καθώς οι αποσβέσεις αποτελούν έξοδο για την επιχείρηση) αλλά και ο Ισολογισμός καθώς εμφανίζεται αυξημένο το Ενεργητικό, διότι οι αποσβέσεις μειώνουν την αξία των παγίων. Ενώ σε περίπτωση διενέργειας μεγαλύτερων αποσβέσεων πέραν των προβλεπόμενων έχουμε ακριβώς το αντίθετο αποτέλεσμα με άμεση επίπτωση την μη «ορθή» παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Εκτός των παραπάνω επηρεάζονται και οι διάφοροι χρηματοοικονομικοί δείκτες όπως ο δείκτης Κυκλοφοριακής ταχύτητας Παγίων, που υπολογίζεται Πωλήσεις/Καθαρό Πάγιο Ενεργητικό. Επίσης οι δείκτες αποδοτικότητας που ισούται με τα Καθαρά Κέρδη / μο. Λειτουργικού Ενεργητικού και τέλος διάφοροι χρηματιστηριακοί δείκτες που έχουν να κάνουν με τα κέρδη .

Όσον αφορά στις αποσβέσεις, αν η επιχείρηση θελήσει να παρουσιάσει σε μια χρονιά αυξημένα κέρδη, τότε είτε δε θα διενεργήσει καθόλου αποσβέσεις, είτε θα χρησιμοποιήσει μειωμένους συντελεστές αποσβέσεων. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το Π.Δ. 100/5-5-1998, αν η επιχείρηση δεν διενεργήσει αποσβέσεις, τότε θεωρείται πως τις χάνει. Δηλαδή, δεν μπορεί την επόμενη χρήση ή σε κάποια από τις επόμενες χρήσεις να διενεργήσει διπλάσιες αποσβέσεις. Οι τρόποι με τους οποίους μια επιχείρηση δύναται να παρουσιάσει αυξημένες τις αποσβέσεις της κατά τη διάρκεια μιας χρήσης (προκειμένου να εμφανίσει μικρότερα κέρδη από τα πραγματικά) είναι αρκετοί. Για παράδειγμα, μια επιχείρηση μπορεί να χρησιμοποιήσει το

λεγόμενο «σπάσιμο των τιμολογίων», σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο για αγορά πχ. Επίπλων εκεί που θα αποσβενόταν ένα τιμολόγιο αξίας 4800€ σε 4 έτη (1200€/έτος) αν η επιχείρηση εμφανίσει 4 τιμολόγια αξίας 1200€ το καθένα μπορεί να τα αποσβέσει πλήρως μέσα στην ίδια χρήση. Όπως γίνεται αντιληπτό η επιχείρηση έχει άμεσο όφελος από αυτή την τεχνική, αν και κινείται στα όρια της νομιμότητας.

Μία άλλη ενδιαφέρουσα περίπτωση έχουμε σε περιπτώσεις ιδιοκατασκευής παγίων όπου εκεί μετά το τέλος της κατασκευής του παγίου πολλοί λογιστές δεν μεταφέρουν την αξία από τον λογ. «Πάγια υπό κατασκευή» στον λογαριασμό των Παγίων με αποτέλεσμα «εσφαλμένα» να το εμφανίζουν ως μη τελειωμένο και έτσι να μην διενεργούν γι' αυτό αποσβέσεις. Με αυτό τον τρόπο όπως προαναφέρθηκε και πιο πάνω ωραιοποιούνται οι οικονομικές καταστάσεις και να εμφανίζει η επιχείρηση μεγαλύτερα κέρδη.

3.3.2 ΑΥΛΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Η ΑΣΩΜΑΤΑ ΠΑΓΙΑ

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, τα Ασώματα Πάγια αποσβένονται είτε εφάπαξ μέσα στη χρήση είτε ισόποσα σε μια περίοδο πενταετίας. Όμως πολλές φορές οι επιχειρήσεις παραβαίνουν το νόμο προσαρμόζοντας τον χρόνο της απόσβεσης προς το συμφέρον τους. Έτσι, εάν πχ. ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο αποσβεστεί σε ένα χρόνο αντί σε μια πενταετία τότε θα αλλάξει αυτόματα και η κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσης.

Επιπλέον, λόγω του ότι στα άυλα περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνονται οι άδειες ευρεσιτεχνίας, η φήμη ή υπεραξία της εταιρίας, η εμπιστοσύνη των πελατών προς τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παρέχει, η αξία των οποίων δεν μπορεί να προσδιοριστεί με

ακρίβεια, η μέθοδος καταγραφής τους στον ισολογισμό βρίσκεται στη διακριτική ευχέρεια των στελεχών της ίδιας της επιχείρησης. Έτσι, υπάρχει και εδώ πρόσφορο έδαφος για παραποίηση της πραγματικής οικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων.

3.3.3 ΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΟΔΩΝ

Μια άλλη τεχνική αλλοίωσης του οικονομικού αποτελέσματος αποτελεί η χωρίς μέτρο κεφαλαιοποίηση λειτουργικών εξόδων που δεν πληρούν τα απαραίτητα κριτήρια κεφαλαιοποίησης. Αναλυτικότερα πρόκειται για λειτουργικά έξοδα που αντί να περάσουν στα Αποτελέσματα Χρήσης (μέσω του λογ. της “Γενικής Εκμετάλλευσης”), μεταφέρονται τελικά στον Ισολογισμό ως δαπάνες πολυετούς απόσβεσης.

3.3.4 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ Η ΕΤΟΙΜΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Για τη βελτίωση του αποτελέσματος και του ισολογισμού μέσω των εμπορευμάτων ακολουθούνται οι εξής πρακτικές: Αρχικά γίνεται αποτίμηση των πεπαλαιωμένων εμπορευμάτων στην τιμή κτήσεως και όχι στην μικρότερη πλέον τιμή πωλήσεώς τους. Με τον τρόπο αυτό, οι επιχειρήσεις είναι σε θέση να μην εμφανίσουν τις ενδεχόμενες πραγματοποιηθείσες ζημίες, εμφανίζοντας βελτιωμένο αποτέλεσμα, ενώ παράλληλα αυξάνουν και τον ισολογισμό τους με την εύρεση ενός τελικού αποθέματος μεγαλύτερου από ότι είναι στην πραγματικότητα. Θα πρέπει ακόμα να σημειωθεί, πως με αυτόν τον τρόπο επηρεάζεται θετικά ο δείκτης γενικής ρευστότητας και αρνητικά ο δείκτης αποδοτικότητας.

Εναλλακτικά, μπορεί να γίνει αλλαγή της μεθόδου αποτίμησης των εμπορευμάτων, π.χ. από LIFO σε FIFO, σε προϊόντα όπου παρατηρείται

αύξηση της τιμής. Αυτή η πράξη χειραγώγησης ωστόσο, αργά ή γρήγορα θα αποκαλυφθεί από τις παρατηρήσεις του ορκωτού ελεγκτή, ο οποίος και θα εξετάσει τις εν λόγω χρηματοοικονομικές καταστάσεις για την εύρεση τέτοιων τυχόν «τεχνασμάτων». Σε περίπτωση που η επιχείρηση έχει πάρει σχετική άδεια για την αλλαγή της μεθόδου αποτίμησης των εμπορευμάτων της, τότε ο ορκωτός ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να αναγράψει στο πιστοποιητικό του τις επιπτώσεις που επιφέρει αυτή η αλλαγή.

Επιπλέον γίνεται αποτίμηση όλων των αποθεμάτων της επιχείρησης στην τελευταία τιμή αγοράς τους. Έτσι, οι επιχειρήσεις, κυρίως οι μικρές, επιτυγχάνουν να αυξήσουν τον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσεώς τους, αφού εμφανίζουν τελικό απόθεμα εμπορευμάτων μεγαλύτερο από το πραγματικό.

Επίσης, άλλες πρακτικές είναι η εικονική ποσοτική αύξηση της απογραφής μιας επιχείρησης (του τελικού αποθέματός της), με σκοπό την καλύτερευση των οικονομικών καταστάσεων, η εμφάνιση εικονικών πωλήσεων σε συγγενείς επιχειρήσεις ή και σε ανύπαρκτες οικονομικές οντότητες, και η εικονική αγοραπωλησία του τελικού αποθέματος μεταξύ δύο ομοειδών επιχειρήσεων.

Τέλος, μπορεί να γίνουν και οι ακόλουθες κινήσεις: Παρουσίαση των προκαταβολών πωλήσεων, ως πωλήσεων της χρήσης, υπερτιμολόγηση των πραγματοποιηθέντων πωλήσεων, παρά το γεγονός ότι αυτό θα σημαίνει και καταβολή μεγαλύτερου φόρου εισοδήματος (Αυτό γιατί η πληρωμή ενός ποσού μπορεί να υπολείπεται σε σημασία και σπουδαιότητα ενός άλλου σκοπού της επιχείρησης, για την επίτευξη του οποίου η εταιρία δέχεται να υποστεί αυτό το χρηματικό τίμημα.), παράλειψη εμφάνισης ζημιών από ανασφάλιστα εμπορεύματα που έχουν καταστραφεί για διάφορους λόγους.

Αντιθέτως, η υποβάθμιση του αποτελέσματος χρήσεως και του ισολογισμού μέσω των εμπορευμάτων μπορεί να γίνει με τις παρακάτω ακολουθούμενες πρακτικές. Οι επιχειρήσεις που επιλέγουν χειροτέρευση των οικονομικών τους καταστάσεων είναι συνήθως μικρές και καταφεύγουν σε λύσεις όπως οι ακόλουθες (ουσιαστικά αντίθετες από τις προηγούμενες) για λόγους κυρίως φορολογικούς ή αυτοχρηματοδότησης. Συγκεκριμένα προβαίνουν σε: Αποτίμηση του τελικού αποθέματος στην εικονικά μικρότερη τιμή πωλήσεώς του, αλλαγή της μεθόδου αποτίμησης των εμπορευμάτων (π.χ. από LIFO σε FIFO ή σε μέση σταθμική τιμή, για προϊόντα των οποίων η τιμή ανεβαίνει), εικονική μείωση του τελικού αποθέματος ή της απογραφής, εικονικές αγορές διαφόρων εμπορευμάτων από συγγενείς επιχειρήσεις (Έτσι, οι επιχειρήσεις αυξάνουν το κόστος πωληθέντων τους, παρουσιάζουν μικρότερα κέρδη από τα πραγματικά και συνεπώς, επιτυγχάνουν και μια φορολογική αποταμίευση η οποία και χρησιμοποιείται στη συνέχεια για την εσωτερική τους ανάπτυξη.), παράλειψη έκδοσης τιμολογίων πώλησης προϊόντων ή παροχής υπηρεσιών προς το κοινό (Με αυτήν την τακτική οι επιχειρήσεις αποφεύγουν τόσο την καταβολή του ΦΠΑ όσο και του φόρου εισοδήματος.), σκόπιμη καθυστέρηση της έκδοσης τιμολογίων πώλησης εμπορευμάτων στο τέλος της χρήσης προκειμένου να γίνει μεταφορά και εμφάνιση των πωλήσεων αυτών στην επόμενη χρονιά (Γαγάνης, 2008).

Τέλος, “η χρησιμοποίηση του κινήτρου λογισμού 1%-2% επί των πωλήσεων άνευ παραστατικών από τις εξαγωγικές και τις τουριστικές επιχειρήσεις και εμφάνιση αυτού του ποσού ως εξόδου της εν λόγω χρήσεως, με παράλληλη αποφυγή καταβολής του αντίστοιχου φόρου”.

3.3.5 ΠΕΛΑΤΕΣ - ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ

Οι οικονομικές καταστάσεις μπορούν να εμφανιστούν ωραιοποιημένες αρχικά μέσω της μη διενέργειας των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις ή ακόμα και με τη διενέργεια μειωμένου συντελεστή προβλέψεων για τις απαιτήσεις αυτές. Σύμφωνα με τον Ν. 2238/1994, οι επιχειρήσεις μπορούν, εάν θέλουν, να διενεργήσουν προβλέψεις 50% για επισφαλείς απαιτήσεις. Δεν μπορούν όμως να προχωρήσουν σε σωρευτική απόσβεση των πελατών οι οποίοι αδυνατούν να εξοφλήσουν τα χρέη τους, εάν προηγουμένως δεν έχουν πραγματοποιήσει προβλέψεις για το σκοπό αυτό.

Παρόμοια, μπορεί να μη γίνεται μεταφορά των πελατών μιας επιχείρησης στους επισφαλείς πελάτες, όταν πια έχει διενεργηθεί πρόβλεψη κατά τις προηγούμενες χρήσεις. Έτσι, βελτιώνεται ο ισολογισμός και πιο συγκεκριμένα η ποιότητα του κυκλοφορούντος ενεργητικού. Επίσης, βελτιώνεται ο δείκτης γενικής και ειδικής ρευστότητας της εταιρίας, όχι όμως και ο δείκτης αποδοτικότητας αυτής, καθώς τα μεγέθη από τα οποία εξαρτάται δεν επηρεάζονται.

Η τρίτη ακολουθούμενη τακτική έχει να κάνει με το λογαριασμό 33.98 του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου «Επίδικες Απαιτήσεις κατά Ελληνικού Δημοσίου». Πιο συγκεκριμένα, ο λογαριασμός αυτός χρησιμοποιείται ως εξής: όταν ο υπάλληλος της εφορίας (ύστερα από έλεγχο) ανακαλύψει μη καταχωρημένες πωλήσεις της επιχείρησης, της επιβάλλει όπως είναι λογικό κάποιο χρηματικό πρόστιμο. Η επιχείρηση, όμως, αν και πληρώνει το ποσό αυτό με αντίστοιχη μείωση του λογαριασμού «Ταμείο» (πίστωση), χρεώνει το λογαριασμό 33.98 με την αιτιολογία ότι όλο το ποσό ή μέρος αυτού θα το διεκδικήσει δικαστικώς και μάλλον θα δικαιωθεί. Έτσι, κατορθώνει να βελτιώσει το κυκλοφορούν ενεργητικό και κατά συνέπεια, τον ισολογισμό.

3.3.6 ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ – ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ

Ο λογαριασμός «Συμμετοχές σε Επιχειρήσεις» περιλαμβάνει μετοχές θυγατρικών ή συγγενών εταιριών. Κατά κανόνα, οι επιχειρήσεις που θέλουν να χειραγωγήσουν τα αποτελέσματά τους εμφανίζουν τις μετοχές αυτές στην αξία κτήσης τους και όχι στην αντίστοιχη χρηματιστηριακή (για όσες είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο), ή την πραγματική αξία, στο τέλος κάθε οικονομικής χρήσεως. Κατά συνέπεια, η πρακτική αυτή καταλήγει στο να μην περιλαμβάνονται στα Αποτελέσματα Χρήσεως τα κέρδη ή οι ζημίες από την υπερτίμηση ή την υποτίμηση της αξίας των συμμετοχών ή των χρεογράφων.

3.3.7 ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΣ

Τέλος, ένα ακόμα τέχνασμα διόγκωσης των εσόδων και των κερδών είναι η *αναγνώριση κάποιων εσόδων πριν από την πραγματοποίησή τους*. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι λογιστές εκμεταλλεύονται την ευελιξία που παρέχουν τα λογιστικά πρότυπα σε ότι έχει να κάνει με το χρόνο αναγνώρισης των εσόδων. Έτσι, με την κατάλληλη λογιστική επιλογή, παρουσιάζεται μέσω των οικονομικών καταστάσεων μια πλασματική αύξηση των εσόδων ανεξάρτητα από το αν οι συμφωνίες στις οποίες βασίζονται τα έσοδα υλοποιηθούν σύμφωνα με τους όρους τους ή όχι.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι οι τρόποι με τους οποίους η επιχείρηση μπορεί να διαστρεβλώσει την εικόνα των οικονομικών της καταστάσεων και να παραπλανήσει τους χρήστες των καταστάσεων αυτών είναι πολλοί και ποικίλουν. Αυτός είναι και ο λόγος που δίνεται τόσο μεγάλη σημασία στην ικανότητα και την οξυδέρκεια του εσωτερικού αλλά και του εξωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων, προκειμένου να επιτευχθεί η

επιθυμητή πρόληψη εφαρμογής τέτοιων πρακτικών και η προστασία του επενδυτικού κοινού, αλλά και των υπολοίπων ενδιαφερόμενων μερών γενικότερα⁶.

⁶ Μπαλαλέξης Σ., Ματθαιοπούλου Μ., “Σημειώσεις στην Επινοητική Λογιστική”, ΠΜΣ Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής 2006

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΝΔΕΛΕΧΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΡΟΠΩΝ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ ΤΗΣ EARNINGS MANAGEMENT

4.1 “COOKIE JAR RESERVE”

Η διοίκηση υποχρεούται να εκτιμά και να καταγράφει τις υποχρεώσεις οι οποίες θα πληρωθούν στο μέλλον σαν αποτέλεσμα γεγονότων λη συναλλαγών του τρέχοντος οικονομικού έτους και αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό της λογιστικής των δεδουλευμένων (accrual accounting) η οποία είναι βασισμένη στα GAAP. Αφού τα μελλοντικά γεγονότα είναι άγνωστα αλλά είναι γνωστή η ώρα εκτίμησης δεν υπάρχει βεβαιότητα στη διαδικασία. Δεν υπάρχει δηλαδή σωστή απάντηση αλλά υπάρχει μια γκάμα από πιθανές απαντήσεις, και επιλέγεται κάθε φορά από τη διοίκηση μια εκτίμηση που εξυπηρετεί τους σκοπούς της. όταν λοιπόν επιλέγεται μια εκτίμηση από το «υψηλό άκρο» των πιθανών εξόδων, αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την καταγραφή περισσότερων εξόδων του τρέχοντος οικονομικού έτους από αυτά που θα είχαν καταγραφεί αν επιλεγόταν μια πιο μετριοπαθής εκτίμηση. Εάν στο τρέχον οικονομικό έτος καταγραφούν αναλογικά περισσότερα έξοδα, τότε πιθανόν να καταγραφούν λιγότερα έξοδα μελλοντικά. Με αυτή την κατάσταση δημιουργείται ένα αποθεματικό “cookie jar reserve” στην επιχείρηση, που στο μέλλον μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να προκληθεί μια οικονομική ώθηση. Στην περίπτωση που αποδειχθεί πως τα μελλοντικά έξοδα βρίσκονται στο «υψηλό άκρο» της γκάμας με τις εκτιμήσεις, τότε το αποθεματικό θα είναι άδειο και δε θα υπάρχει προοπτική επέρμετρου κέρδους. Σε άλλη περίπτωση, δηλαδή εάν τα έξοδα φανεί ότι βρίσκονται

στη μέση ή στο «χαμηλό άκρο» της γκάμας με τις εκτιμήσεις, τότε θα έχουμε υπέρμετρα κέρδη.

Οι περιπτώσεις όπου μπορούν να δημιουργηθούν αποθεματικά “cookie jar” είναι:

- Εκτιμώμενες αποδόσεις πωλήσεων και επιχορηγήσεις
- Εκτιμώμενες διαγραφές επισφαλών απαιτήσεων
- Εκτιμώμενη απαξίωση αποθεμάτων
- Εκτιμώμενο κόστος εγγυήσεων
- Εκτιμώμενο κόστος συντάξεων
- Αποπεράτωση συνταξιοδοτικών σχεδίων
- Εκτιμώμενο ποσοστό επικύρωσης μακροπρόθεσμων συμβάσεων⁷

4.2 “BIG BET ON THE FUTURE”

Όταν μια εταιρεία συγχωνεύεται με μια άλλη, τότε λέμε πως έχει βάλει ένα “big bet on the future” - «μεγάλο στοίχημα στο μέλλον».

Οι big bet τεχνικές περιλαμβάνουν:

- Διαγραφή στα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης για την συγχωνευμένη εταιρία.

Με αυτή την τεχνική επιτρέπεται ένα τμήμα της τιμής της αγοράς να διαγραφεί έναντι των τρεχόντων εσόδων στο έτος συγχώνευσης, προστατεύοντας τα μελλοντικά έσοδα από αυτές τις χρεώσεις. Πράγμα που σημαίνει πως τα μελλοντικά κέρδη θα είναι υψηλότερα από κάθε άλλη περίπτωση.

- Ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της αποκτηθείσας εταιρίας με τα αποτελέσματα της μητρικής.

⁷ Baralexis S., (2004) “Creative Accounting in small advancing counties: The Greek Case” Management Auditing Journal

4.3 ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ

Σχεδόν όλες οι εταιρείες αγοράζουν μετοχές και σε άλλες εταιρείες είτε για την επένδυση κεφαλαίων είτε για την επιτυχία κάποιας στρατηγικής συμμαχίας.

Επιπλέον υπάρχουν λεπτομερείς κανόνες για το πώς γίνεται μια τέτοια έκθεση παθητικών επενδύσεων.

Οι επενδύσεις αυτές κατηγοριοποιούνται σε μία από τις 2 κατηγορίες χρηματοφυλακίων με διαφορετική λογιστική μεταχείριση.

1. “Διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα”(χρεόγραφα που διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο).

Στο λειτουργικό αποτέλεσμα αναφέρονται οι αλλαγές στην αξία αγοράς αυτών των αξιόγραφων για ένα οικονομικό έτος αλλά και τα κέρδη ή οι ζημίες που προκύπτουν από τις πωλήσεις.

2. “Διαθέσιμα προς πώληση χρεόγραφα”.

3. Αν κατά τη διάρκεια μιας διαχειριστικής περιόδου γίνει οποιαδήποτε αλλαγή στην αξία αγοράς, τότε αυτή η αλλαγή αναφέρεται σε «άλλα μη λειτουργικά έσοδα ή έξοδα» στην τελευταία γραμμή του λογαριασμού αποτελέσματος και όχι στο λειτουργικό αποτέλεσμα. Στην περίπτωση που τα αξιόγραφα πωλούνται, τότε το κέρδος ή η απώλεια αναφέρεται στο λειτουργικό αποτέλεσμα.

Τα GAAP θέτουν προϋποθέσεις για να πραγματοποιηθούν επενδύσεις οι οποίες προσφέρουν ευκαιρίες για τη διαχείριση των κερδών, μέσω των παρακάτω τεχνικών:

- Συγχρονισμένες πωλήσεις αξιόγραφων οι οποίες έχουν κερδίσει αξία.

Ένα αξιόγραφο χαρτοφυλακίου που έχει απραγματοποίητο κέρδος μπορεί να πωληθεί όταν απαιτούνται επιπρόσθετα έσοδα και το κέρδος αναφέρεται στα λειτουργικά έσοδα.

- Συγχρονισμένες πωλήσεις αξιόγραφων οι οποίες έχουν χάσει αξία. Όταν φαίνεται χρήσιμο να αναφερθούν χαμηλότερα έσοδα πωλείται ένα αξιόγραφο το οποίο έχει απραγματοποίητη ζημιά. Η ζημιά θα αναφερθεί στα λειτουργικά έξοδα.

- Αλλαγή στην πολιτική διακράτησης αξιόγραφων χαρτοφυλακίου.

Η διοίκηση μπορεί οποιαδήποτε στιγμή ένα αξιόγραφο χαρτοφυλακίου που διαθέτει και να το επαναταξινομήσει από διαπραγματεύσιμο χρεόγραφο σε διαθέσιμο προς πώληση χρεόγραφο ή το αντίθετο. Έτσι μεταφέρονται τα κέρδη ή οι ζημιές του χρεογράφου στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

- Διαγραφή απαξιωμένων χρεογράφων.

Τα αξιόγραφα που έχουν μακροχρόνια πτώση αξίας στην ανοιχτή αγορά μπορούν να διαγραφούν ανεξάρτητα από την ταξινόμηση του χαρτοφυλακίου που συμπεριλαμβάνονται.

Επιπλέον τα ομόλογα που αγοράζονται με σκοπό τα βραχυπρόθεσμα κέρδη κατηγοριοποιούνται σαν «διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα» και τα μεταχειρίζονται όπως τις επενδύσεις σε μετοχές (stock investments).

Η «διακράτηση για ωρίμανση» (held to maturity) είναι μια κατηγορία επενδύσεων ομολόγων τα οποία που διακρατούνται με πιο μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα.

- Απαλλαγή από προβληματικές εταιρείες (throw out a problem child)

Όταν μια θυγατρική υποαποδίδει και μειώνονται τα κέρδη και μελλοντικά προβλέπεται μεγαλύτερη και εντονότερη μείωση, τότε η προβληματική θυγατρική μπορεί να “αποβληθεί” απαλλάσσοντας τη

μητρική από την αρνητική επιρροή στα κέρδη με μια από τις ακόλουθες τεχνικές:

- Πώληση θυγατρικής.

Στην περίπτωση πώλησης της θυγατρικής το κέρδος ή η ζημία αναφέρεται στην τρέχουσα κατάσταση αποτελεσμάτων. Αν η ζημία από την πώληση είναι ανεπιθύμητη τότε θα πρέπει να εξεταστεί η περίπτωση ενός “spin off” (όταν εταιρία που δραστηριοποιείται σε ένα γενικότερο κλάδο λόγω ζημιών αποφασίζει να περιοριστεί σε ένα ειδικότερο).

- Δημιουργία ενός φορέα ειδικού σκοπού (Special Purpose Entity - SPE).

Εντός των GAAP υπάρχει και μια άλλη διαθέσιμη επιλογή που ονομάζεται μεταφορά χρηματοοικονομικών στοιχείων σε μια εξειδικευμένη SPE. Τέτοια περιουσιακά στοιχεία θεωρείται ότι έπρεπε να έχουν πωληθεί κι έτσι μετακινούνται από τον ισολογισμό και ο εκχωρητής καταγράφει το κέρδος ή τη απώλεια από την πώληση. Οι οικονομικές καταστάσεις του εκχωρητή δεν ενσωματώνουν μια εξειδικευμένη SPE δεν ενσωματώνεται στις οικονομικές καταστάσεις του εκχωρητή. Νέα λογιστικά πρότυπα ονομάζουν αυτούς τους φορείς μεταβλητού ενδιαφέροντος (variable interest entities - VIE'S).

- Απόσπαση (spin off) θυγατρικής.

Οι μετοχές της θυγατρικής σε ένα spin off διανέμονται στους υφιστάμενους μετόχους με αποτέλεσμα να επωμίζονται αυτοί την προβληματική θυγατρική (problem child). Τα αρνητικά ποτελέσματα της θυγατρικής απομακρύνονται από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και τα κέρδη και οι ζημίες δεν αναφέρονται στο spin off και όλα τα αρνητικά αποτελέσματα της θυγατρικής απομακρύνονται από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις αφού προϋπόθεση των GAAP είναι

πως οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της προηγούμενης περιόδου πρέπει να αντανακλούν τα αποτελέσματα της εναπομένουσας εταιρίας⁸.

4.3.1 ΑΛΛΑΓΗ ΤΩΝ GAAP

Οι λογιστικές αρχές που έχει επιλέξει η εταιρεία να χρησιμοποιήσει, σπάνια αλλάζουν. Ωστόσο οι εταιρείες που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο και αλλάζουν τις λογιστικές τους αρχές, φροντίζουν έτσι ώστε αυτή η αλλαγή να μη γίνει αντιληπτή από την αγορά σαν μείωση κερδών, γιατί κάτι τέτοιο θα υποβάθμιζε την τιμή της μετοχής.

Παρόλα αυτά υπάρχουν κάποιες περιστάσεις στις οποίες οι λογιστικές αρχές μπορούν να αλλάξουν χωρίς όμως να επηρεαστεί αρνητικά η τιμή ενός αξιογράφου. Αυτές είναι:

- **Εθελοντική εφαρμογή νέων λογιστικών προτύπων**

Κατά καιρούς υιοθετούνται από το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (Accounting Standards Board – ASB) νέα λογιστικά πρότυπα. Η υιοθεσία έχει διαρκεί 2 με 3 έτη συνήθως κι έτσι οι εταιρείες μπορούν σε αυτό το διάστημα όποια στιγμή το θελήσουν, να υιοθετήσουν το πρότυπο. Η εθελοντική υιοθέτηση τις περισσότερες φορές παρέχει στις εταιρείες μια ευκαιρία για λογιστικά έσοδα.

- **Υιοθέτηση βελτιωμένων κανόνων αναγνώρισης εσόδων.**

Τα έσοδα των εταιρειών αναγνωρίζονται με πολλές εναλλακτικές επιλογές. Ορισμένες από αυτές σίγουρα καθρεπτίζουν καλύτερα την οικονομική πραγματικότητα. Η έγκαιρη υιοθεσία ενός «καλύτερου» κανόνα αναγνώρισης εσόδων προσφέρει μια ευκαιρία για διαχείριση των κερδών.

- **Υιοθέτηση βελτιωμένων κανόνων αναγνώρισης εξόδων.**

⁸ Φίλιος Β. (2003) Δημιουργική Λογιστική (Creative Accounting), Αθήνα

Στις εταιρείες όπου καταγράφονται βέβαια έξοδα σε ταμειακή βάση, μια έγκαιρη αλλαγή η οποία βασίζεται στην αρχή των δεδουλευμένων μπορεί να προσφέρει ευκαιρία για χειραγώγηση των αποτελεσμάτων. Η αλλαγή μπορεί να συμπέσει και με κάποια αλλαγή στις πολιτικές που αφορούν ένα συγκεκριμένο κονδύλι. Δηλαδή αν τα στελέχη μιας εταιρείας αποζημιώνονται με μετρητά καταγράφοντας οι εταιρείες αυτά τα έξοδα όταν πληρώνονται, εάν άλλαζαν τα μεταβαλλόμενα σχέδια αποζημίωσης θα υπήρχε η δυνατότητα καταγραφής των εξόδων σε δεδουλευμένη βάση και μείωση των εσόδων κατά το έτος υιοθέτησης αυτής της πρακτικής.

Μια άλλη πιθανότητα θα είναι η αλλαγή της φιλοσοφίας της αναγνώρισης των εσόδων-εξόδων κανονίζοντας καλύτερα τα έξοδα με τα έσοδα. Αν δηλαδή μια εταιρεία που χρησιμοποιεί τη μέθοδο αύξουσας απόσβεσης αποφασίσει να στραφεί στη σταθερή μέθοδο εφόσον πιστεύει πως αυτή η μέθοδος αντανakλά καλύτερα την ετήσια φθορά του περιουσιακού στοιχείου. Με τη σταθερή μέθοδο απόσβεσης έχουμε πιο χαμηλές χρεώσεις και αυτό συνεπάγεται με αύξηση των τρεχόντων καθαρών εσόδων.

4.4 ΑΠΟΣΒΕΣΗ, ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΑΝΤΛΗΣΗ

Ως γνωστό, το κόστος των μακροπρόθεσμων χρησιμοποιούμενων ή αναλωθέντων λειτουργικών περιουσιακών στοιχείων κανονικά επιμερίζεται σαν έξοδο την περίοδο που αναμένεται να ωφεληθεί η εταιρεία από τη χρήση τους. Στην πράξη υπάρχουν τρεις τρόποι για την καταγραφή του εξόδου ανάλογα με το είδος του περιουσιακού στοιχείου:

- **Λογισμός απόσβεσης για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία** (φήμη, ευρεσιτεχνία, εμπορικά σήματα)
- **Λογισμός απόσβεσης για ενσώματα πάγια** (κτίρια, μηχανές, εξοπλισμοί)

- **Λογισμός εξόδων εξάντλησης, για φυσικές πηγές στις οποίες έχει γίνει μερική εκμετάλλευση** (ξύλεια, κάρβουνο ή φυσικό αέριο)

4.5 Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

- **επιλογή μεθόδου διαγραφής:** θα πρέπει να αποφασιστεί από τη διοίκηση για το ποια μέθοδος θα χρησιμοποιηθεί ώστε να διαγραφούν τα αποκτηθέντα μακροχρόνια λειτουργικά περιουσιακά στοιχεία.
- **Επιλογή περιόδου διαγραφής:** θα πρέπει να εκτιμάται από τη διοίκηση η «χρήσιμη ζωή» ενός μακροχρόνιου στοιχείου και να καθορίζεται και η περίοδος διαγραφής.
- **Υπολογισμός της υπολειμματικής αξίας:** υπολειμματική αξία είναι η διατηρούμενη πραγματική αξία των μακροπρόθεσμων ακόμα και στο τέλος της εκτιμώμενης ωφέλιμης ζωής τους. Είναι απαραίτητη η εκτίμηση της αξίας αυτής για τον προγραμματισμό του σωστού ποσού των ετήσιων αποσβέσεων.
- **Αλλαγή ιδιότητας των περιουσιακών στοιχείων:** στην περίπτωση που αλλάξει η ιδιότητα του μακροχρόνιου περιουσιακού στοιχείου και από λειτουργικό γίνει μη λειτουργικό και δεν χρησιμοποιείται από την εταιρεία για λειτουργικό σκοπό, τότε δεν είναι απαραίτητη η απόσβεσή του.

4.6 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΎΝΑΝΤΙ ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΚΕΡΔΩΝ

Τα κέρδη χωρίζονται σε δυο κατηγορίες, τα **λειτουργικά** που είναι τα κέρδη που αναμένεται να συνεχιστούν στο μέλλον και τα **μη**

λειτουργικά που είναι τα κέρδη τα οποία δεν αναμένεται να επηρεάσουν τα μελλοντικά κέρδη.

Οι οικονομικοί αναλυτές, για να υπολογίσουν την αξία των αξιόγραφων σχεδιάζουν τυπικά τους ρυθμούς με τους οποίους θα αναπτύσσονται τα λειτουργικά κέρδη και κατόπιν προεξοφλούν αυτά τα εισοδήματα στο παρόν. Η πρόβλεψη των λειτουργικών κερδών διευκολύνεται αφού τα GAAP χωρίζουν την αναφορά λειτουργικών και μη λειτουργικών ποσών στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

Κατηγορίες της κατάστασης αποτελεσμάτων είναι :

Ειδικές ή ασυνήθιστες χρεώσεις, μη λειτουργικές δραστηριότητες, υπερβολικά κέρδη ή ζημιές, αθροιστικό αποτέλεσμα των αλλαγών στις λογιστικές αρχές.

Αν λάβουμε υπόψη μας πως υπάρχουν γκρίζες περιοχές στην κατηγοριοποίηση ορισμένων κονδυλίων, τότε είναι δυνατό οι διοικήσεις των επιχειρήσεων, όταν παίρνονται αποφάσεις σχετικά με τα κονδύλια που εμπίπτουν σε αυτές τις περιοχές, να χειραγωγούν τα αποτελέσματα.

Δηλαδή εάν εγκαταλειφθεί ένα σημαντικό κατασκευαστικό έργο η πιθανή κατηγοριοποίηση του θα είναι είτε ως ειδική ή ασυνήθιστη χρέωση είτε σαν μη λειτουργική δραστηριότητα. Τα στελέχη των επιχειρήσεων αποφασίζουν για το ποια κατηγοριοποίηση είναι πιο ακριβής λαμβάνοντας υπόψη τους παράγοντες που συζητούνται στις λεπτομερείς προϋποθέσεις των GAAP⁹.

⁹ Μπαραλέξης Σ., Ματθαιοπούλου Μ., (2006), Σημειώσεις στην Επιοητική Λογιστική, ΠΜΣ Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

4.7 ΠΡΟΩΡΗ ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗ ΧΡΕΩΝ

Τα μακροπρόθεσμα εταιρικά κέρδη καταγράφονται τυπικά στην χρεολυτική λογιστική τους αξία (amortized book value). Στην περίπτωση που αυτά τα κέρδη αποπληρώνονται νωρίτερα, τότε τα μετρητά που απαιτούνται είναι διαφορετικά από τη λογιστική τους αξία δημιουργώντας λογιστικά κέρδη ή ζημιές. Η ζημιά ή το κέρδος αναφέρεται σαν έκτακτο αποτέλεσμα στην τελευταία γραμμή της κατάστασης αποτελεσμάτων, ακόμα και όταν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για αυτή τη κατηγοριοποίηση. Τα κέρδη μπορούν να επηρεαστούν εύκολα από τη διοίκηση, αφού αυτή επιλέγει την οικονομική περίοδο που αποπληρώνεται το χρέος.

4.8 Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ (DERIVATIVES)

Λέγοντας παράγωγα εννοούμε τα χρηματοοικονομικά εργαλεία ή συμβόλαια που η αξία τους ή μπορεί να παραχθεί από άλλο περιουσιακό στοιχείο ή είναι συνδεδεμένο με κάποιο δείκτη που προσδιορίζεται από την αγορά. Ορισμένα από τα συνήθη παράγωγα είναι τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures), τα δικαιώματα προαίρεσης (options), οι ανταλλαγές (swaps) και χρησιμοποιούνται για την προστασία μιας επιχείρησης από επιχειρηματικούς κινδύνους όπως αλλαγές στα επιτόκια, αλλαγές στις τιμές αγαθών, καιρικές συνθήκες, αλλαγές στις τιμές πετρελαίου, αλλαγές της συναλλαγματικής ισοτιμίας.

Τα παράγωγα θα αναφέρονται στον ισολογισμό σαν στοιχεία ενεργητικού και παθητικού και θα υπολογίζονται στην ακριβοδίκαιη αξία τους (fair value), έτσι αποφάσισε το 1998 το συμβούλιο λογιστικών

προτύπων. Στο λειτουργικό αποτέλεσμα αναγνωρίζονται και τα κέρδη και οι ζημιές. Παρόλα αυτά όμως με τα παράγωγα έχουμε πολλές ευκαιρίες για να διαχειριστούμε τα κέρδη. Συγκεκριμένα αν μια επιχείρηση έχει πολλά αξιόγραφα με σταθερό επιτόκιο μπορεί να συμφωνήσει ανταλλαγή επιτοκίων(interest rate swap) που θα μετατρέπει τα σταθερό επιτόκιο του αξιόγραφου σε μεταβλητό. Με την αύξηση ή τη μείωση του επιτοκίου η εταιρεία θα κατέγραφε τα έξοδα για τα αξιόγραφα. Η χρονική στιγμή της έναρξης ισχύος της συμφωνίας ανταλλαγής επιτοκίων θα την αποφάσιζε η εταιρεία.

4.9 ΤΕΧΝΙΚΕΣ “SHRINK THE SHIP”

Υπάρχουν εταιρείες που αγοράζουν πάλι ίδιες μετοχές. Σε αυτές τις περιπτώσεις δεν υποχρεούνται να αναφέρουν στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης ούτε κέρδη ούτε ζημιές, διότι το αποτέλεσμα στη συναλλαγή δεν αναγνωρίζεται. Αυτό συμβαίνει διότι σύμφωνα με τα WAAP εταιρεία και ιδιοκτήτες κεφαλαίου ταυτίζονται.

Εάν η πρόβλεψη της διοίκηση είναι πως θα παραμείνει το καθαρό κέρδος και για το επόμενο έτος, τότε τα κέρδη ανά μετοχή θα παραμείνουν ίδια και δε θα αυξηθούν όπως είχε γίνει είτε με τα κέρδη είτε με τα κέρδη ανά μετοχή την προηγούμενη δεκαετία. Ταυτόχρονα στην περίπτωση που η εταιρεία επαναγοράσει 9.100 μετοχές με την έναρξη του επόμενου οικονομικού έτους, τότε θα παρατηρήσουμε αύξηση ένα 10% στα κέρδη ανά μετοχή και το καθαρό κέρδος να παραμένει ίδιο¹⁰.

¹⁰ Μπαράλέξης Σ., Ματθαιοπούλου Μ., (2006), Σημειώσεις στην Επινοητική Λογιστική, ΠΜΣ Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

4.10 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ «ΕΥΠΑΘΕΙΑΣ» ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΑΠΑΤΕΣ (FRAUD VULNERABILITY)

Οι επιχειρήσεις πρέπει να εκτιμούν το βαθμό ευπάθειας τους απέναντι σε λογιστικές απάτες ανά τακτά διαστήματα και σε συνεχή βάση. Πρέπει αυτές οι εκτιμήσεις να λαμβάνονται υπόψη, καθώς επίσης και άλλοι τρόποι άμεσης επικοινωνίας που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από εσωτερικούς (π.χ. υπάλληλοι, εσωτερικοί ελεγκτές) και εξωτερικούς (π.χ. πελάτες, προμηθευτές) χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων για να καταγγείλουν δόλιες ενέργειες. Επιπλέον, οι εταιρίες πρέπει να συστήσουν ένα εμπιστευτικό γραφείο υποβολής εκθέσεων ή/ και έναν διαμεσολαβητή για το προσωπικό προκειμένου να λαμβάνουν τα παράπονα των υπαλλήλων σχετικά με τις υποθέσεις της επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένων των ισχυρισμών για απάτες.

Στην παράγραφο 301 του νόμου Sarbanes-Oxley του 2002 αναφέρεται ότι απαιτείται οι επιτροπές εξωτερικού ελέγχου να καθιερώνουν κάποιες διαδικασίες που θα καταγράφουν και θα χειρίζονται τις καταγγελίες αναφορικά με θέματα λογιστικής και ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων και των ανώνυμων καταγγελιών¹¹.

¹¹ Μπαραλέξης Σπ. (2003), Πανεπιστημιακές Παραδόσεις 2003 στο μάθημα της Επινοητικής Λογιστικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

4.11 ΕΞΕΤΑΣΗ (ΥΠΟΠΤΗΣ) ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΎΠΟΝΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ('GAMESMANSHIP')

Τα στελέχη που ασκούν διοίκηση σε μια επιχείρηση, μπορεί να οδηγηθούν σε διάφορα λογιστικά τεχνάσματα προκειμένου να διαμορφώσουν τα κέρδη, να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες των αναλυτών και να διασφαλίσουν την μη πτώση των τιμών των μετοχών. Η εξέταση της ικανότητας επικράτησης (*'gamesmanship'*) μιας επιχείρησης σημαίνει γενική αξιολόγηση των τρόπων δράσης, των φιλοσοφιών, των πεποιθήσεων, των συμπεριφορών και των ηθικών αξιών των ανώτατων στελεχών, σχετικά με τη διαδικασία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, και μια συνεχή αναθεώρηση της σχέσης των στελεχών με τους αναλυτές χρεογράφων, τους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές, το διοικητικό συμβούλιο και την επιτροπή ελέγχου.

Ο συνεχής έλεγχος όλων των ανωτέρω μπορεί να βελτιώσει την αξιοπιστία, τη διαφάνεια, και την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων και να μειώσει την πιθανότητα συνεργίας μεταξύ των «δραστών» της λογιστικής απάτης. Η προώθηση ηθικών ανώτατων στελεχών και η κατάδειξη μηδενικής ανοχής σε ανήθικες και δόλιες συμπεριφορές μπορεί να επιτύχει μείωση των περιστατικών λογιστικής απάτης.

4.12 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΉ ΕΤΑΙΡΙΚΉ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Η εταιρική διακυβέρνηση είναι ένα σύνολο κανόνων σύμφωνα με τους οποίους διοικείται και ελέγχεται μια επιχείρηση. Αυτοί που συμμετέχουν στην εταιρική διακυβέρνηση είναι το διοικητικό συμβούλιο, η επιτροπή ελέγχου, τα ανώτατα στελέχη της διοίκησης, οι εσωτερικοί και οι

εξωτερικοί ελεγκτές, καθώς και κυβερνητικοί φορείς. Σημαντικότερος όλων θεωρείται ο ρόλος των εξωτερικών ελεγκτών για την αποτροπή της λογιστικής απάτης. Τελευταία, ωστόσο, η προσοχή στρέφεται σε ολόκληρο το σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης, ώστε να διασφαλιστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο η ποιότητα, η διαφάνεια και η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων. Περιληπτικά, αποστολή της εταιρικής διακυβέρνησης είναι η προστασία των συμφερόντων των επενδυτών, η διασφάλιση της ακεραιότητας και αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων, ο έλεγχος της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου, και η διασφάλιση της ποιότητας των διαδικασιών εξωτερικού ελέγχου, όπως απεικονίζεται στο σχήμα 3.

Το πόσο σπουδαίοι είναι οι μηχανισμοί εταιρικής διακυβέρνησης όσον αφορά την αξιοπιστία του συστήματος χρηματοοικονομικής πληροφόρησης αποδεικνύεται σε μία σειρά ακαδημαϊκών μελετών και εμπειρικών ερευνών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η έρευνα του Farber (2005), η οποία διεξήχθη σε 87 αμερικανικές επιχειρήσεις που, σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α., είχαν παραποιήσει τις οικονομικές τους καταστάσεις.

Η έρευνα έδειξε ότι οι εταιρίες αυτές χαρακτηρίζονταν από ένα αδύναμο σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης σε σχέση με άλλες εταιρίες. Πιο συγκεκριμένα, υπήρχαν λιγότερα ανεξάρτητα μέλη στο διοικητικό συμβούλιο, υπήρχε μικρότερο ποσοστό επιλογής μίας εκ των τεσσάρων μεγαλύτερων ελεγκτικών εταιριών, η Επιτροπή Ελέγχου συνεδρίαζε λιγότερες φορές, λιγότεροι εξειδικευμένοι χρηματοοικονομικοί αναλυτές στην Επιτροπή Ελέγχου και μεγαλύτερο ποσοστό διευθυνόντων συμβούλων που ήταν ταυτόχρονα και πρόεδροι του διοικητικού συμβουλίου.

Ωστόσο, σύμφωνα πάντα με τα αποτελέσματα, με την αποκάλυψη της απάτης, οι παραπάνω εταιρίες έκαναν σημαντικές προσπάθειες ενίσχυσης

των διαφόρων μηχανισμών εταιρικής διακυβέρνησης για να αποκαταστήσουν την αξιοπιστία τους.

5

Σχήμα 3: Το σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης και οι λειτουργίες του

4.13 «ΕΝΕΡΓΕΣ» ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο ρόλος της Επιτροπής Ελέγχου έχει αναβαθμιστεί με την πάροδο των χρόνων [κυρίως με βάση τους κανόνες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α. και τις απαιτήσεις του νόμου Sarbanes-Oxley του 2002] κι

έχει επεκταθεί πλέον και στα συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης, στους εσωτερικούς μηχανισμούς ελέγχου, στη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και στις διαδικασίες εξωτερικού ελέγχου. Οι επιτροπές ελέγχου, μετά τη βελτίωση που έχουν υποστεί στη δομή, τη σύνθεση και τα αναγκαία προσόντα τους, αναμένεται να δρουν στο μέλλον ως θεματοφύλακες των συμφερόντων των μετόχων.

1.14 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

Οι επιχειρήσεις θα πρέπει εσωτερικά να προλαμβάνουν τη λογιστική απάτη αναπτύσσοντας διάφορα προγράμματα, καθιερώνοντας τις κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες, γνωστοποιώντας τις σε όλους όσους σχετίζονται με την επιχείρηση, απαιτώντας πλήρη συμμόρφωση σε αυτές, και περιοδικά να τις αξιολογούν ως προς την αποτελεσματικότητά τους αναφορικά με την αποτροπή και τον εντοπισμό της λογιστικής απάτης.

Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να επιβάλλονται και να εφαρμόζονται από μια ομάδα που θα αποτελείται από εσωτερικούς ελεγκτές, δικηγόρους, ανθρώπινο δυναμικό της επιχείρησης κ.ά., και να διευκρινίζεται σαφώς ότι οι πολιτικές και οι διαδικασίες πρόληψης της απάτης ισχύουν για όλους τους υπαλλήλους, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών στελεχών.

4.15 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΈΛΕΓΧΟΣ

Οι εξωτερικοί ελεγκτές πρέπει να προβαίνουν στον έλεγχο με επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ' όλη τη διάρκεια διενέργειας του ελέγχου και να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις ενδείξεις λογιστικής απάτης, τις λεγόμενες «κόκκινες σημαίες». Ο επαγγελματικός

σκεπτικισμός είναι μια στάση που συνεπάγεται κριτική σκέψη και αξιολόγηση των στοιχείων του λογιστικού ελέγχου. Οι ελεγκτές πρέπει να χρησιμοποιούν τις κατάλληλες διαδικασίες ελέγχου και να προβαίνουν σε εξακρίβωση των συναλλαγών στις περιοχές που είναι ιδιαίτερα ευπρόσβλητες στην απάτη.

Σε γενικές γραμμές, ο ορκωτός ελεγκτής-λογιστής πρέπει να μην στέκεται μόνο στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις ώστε να αντιλαμβάνεται τους κινδύνους του συγκεκριμένου κλάδου που ανήκει ο πελάτης, τα κίνητρα της διοίκησης για επιθετική χρήση των λογιστικών αρχών κατά τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου του πελάτη κ.ά.

4.16 ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ-ΛΟΓΙΣΤΗ

Στην ελεγκτική θεωρία και πρακτική, η ανεξαρτησία θεωρείται γενικά ως ένα θέμα επαγγελματικής δεοντολογίας. Το επίπεδο, ωστόσο, αυτής της ανεξαρτησίας είναι θεμελιώδους σημασίας για την ελεγκτική και αποτελεί μία κεντρική έννοιά της. Από τη στιγμή που ο ρόλος των ορκωτών ελεγκτών-λογιστών είναι να προσθέτουν κύρος και αξιοπιστία στις πληροφορίες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, αυτοί θα πρέπει να υιοθετούν ένα πνεύμα αμεροληψίας στη σχέση τους με την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα. Ο ελεγκτής οφείλει να εκπληρώσει την επαγγελματική του υποχρέωση προς τους άγνωστους σε αυτόν χρήστες των εκθέσεων ελέγχου και τους γνωστούς εντολοδόχους του έργου του ακόμη κι όταν η γνώμη του είναι αντίθετη στις επιθυμίες αυτών που του ανέθεσαν το ελεγκτικό έργο. Είναι προφανές ότι η ανεξαρτησία στην ελεγκτική δεν πρέπει μόνο να φαίνεται αλλά να είναι και πραγματική.

Σημαντικό θέμα και που σχετίζεται άμεσα με την ανεξαρτησία των ελεγκτών είναι οι παράλληλες, μη ελεγκτικές, υπηρεσίες που παρέχουν οι

ελεγκτές στις ελεγχόμενες από τους ίδιους επιχειρήσεις. Στην περίπτωση που τα έσοδα από την παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών ενός ελεγκτή στην ελεγχόμενη επιχείρηση είναι σημαντικά, τότε είναι πολύ πιθανό να δημιουργηθεί οικονομική εξάρτηση του ελεγκτή από την ελεγχόμενη επιχείρηση, με αποτέλεσμα να αμφισβητείται η ανεξαρτησία του. Στην αντίπερα όχθη, ωστόσο, υπάρχουν εκείνοι που ισχυρίζονται ότι η καλύτερη, βαθύτερη γνώση της επιχείρησης-πελάτη μπορεί να αποφέρει σημαντικά οφέλη, και, πιο συγκεκριμένα, να υποστηρίξει και να βελτιώσει τη διαδικασία του ελέγχου.

Για να αναλυθεί το συγκεκριμένο θέμα έχει διεξαχθεί πλήθος εμπειρικών ερευνών που επιχείρησαν να εκτιμήσουν την επίδραση της ταυτόχρονης παροχής ελεγκτικών και μη ελεγκτικών υπηρεσιών στην ανεξαρτησία του ορκωτού ελεγκτή-λογιστή, κυρίως όσον αφορά τη σχέση μεταξύ των αμοιβών για μη ελεγκτικές υπηρεσίες και διαφόρων ενδεικτικών μέτρων της ανεξαρτησίας των ελεγκτών, όπως είναι το είδος των εκθέσεων ελέγχου (ευνοϊκές ή επιφυλακτικές), η επικύρωση ή μη των ελεγκτών από τους μετόχους, η αποδοχή ή απόρριψη πελατών 'υψηλού κινδύνου' εκ μέρους των ελεγκτικών εταιριών, η αναδημοσίευση/ επαναδιατύπωση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων κ.ά.

Οι πλειονότητα από τις έρευνες αυτές που διεξήχθησαν κατά τη χρονική περίοδο 2000-2007 δεν αποδεικνύουν ότι η ταυτόχρονη παροχή ελεγκτικών και μη ελεγκτικών υπηρεσιών επιδρά αρνητικά στην ανεξαρτησία των ορκωτών ελεγκτών-λογιστών. Ωστόσο, υπήρξαν και αρκετές έρευνες που κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (κυρίως επενδυτές) αντιλαμβάνονται την παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών ως σημάδι επηρεασμού της ανεξαρτησίας των ορκωτών ελεγκτών-λογιστών, καθώς και άλλες που

διαπίστωσαν ότι η αντίληψη των επενδυτών ποικίλει ανάλογα με το είδος των μη ελεγκτικών υπηρεσιών που παρέχονται.

4.17 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Οι εσωτερικοί ελεγκτές θεωρούνται υπεύθυνοι για τον εντοπισμό, τη διερεύνηση και την καταγγελία της λογιστικής απάτης. Συγκεκριμένα, θα πρέπει:

1. να αναγνωρίζουν τις ενδείξεις που σηματοδοτούν ενδεχόμενη παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων,
2. να αναγνωρίζουν τις ευκαιρίες που μπορεί να επιτρέψουν την πραγματοποίηση λογιστικής απάτης (π.χ. ατελέσφορος εσωτερικός έλεγχος, ανεπαρκής επιτροπή ελέγχου),
3. να αξιολογούν όλες τις ενδείξεις και τις ευκαιρίες που εντοπίζουν, να διερευνούν την πιθανότητα εμφάνισής τους και να καθορίζουν τις απαραίτητες ενέργειες για να μειώσουν ή να ελαχιστοποιήσουν την πιθανότητα εμφάνισής τους, και
4. να ενημερώνουν, τα κατάλληλα άτομα μέσα στην επιχείρηση για τη διενέργεια περαιτέρω έρευνας σχετικά με την πιθανότητα ύπαρξης λογιστικής απάτης.

Η Επιτροπή COSO (*“Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission”*) έχει καταθέσει πρόταση για μια συστηματική διαδικασία προσέγγισης του εσωτερικού συστήματος ελέγχου η οποία περιλαμβάνει τα εξής:

1. Καθορισμός των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (επηρεάζεται πιθανώς από τις απαιτήσεις του θεσμικού πλαισίου).
2. Αναγνώριση και εκτίμηση των κινδύνων που μπορεί να εμποδίσουν την πραγματοποίηση των παραπάνω στόχων.

3. Σχεδιασμός και διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος ελέγχου που καθορίζει τη στάση του οργανισμού και τη δέσμευσή του να αμβλύνει τους κινδύνους.

4. Σχεδιασμός και υλοποίηση δραστηριοτήτων ελέγχου που αντιμετωπίζουν περαιτέρω τους κινδύνους.

5. Ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού συστήματος πληροφόρησης και επικοινωνίας το οποίο επιτρέπει στα εμπλεκόμενα μέρη να κατανοούν τις ευθύνες τους, και διασφαλίζει ότι η διοίκηση λαμβάνει έγκυρες και ταυτόχρονα έγκαιρες αναφορές που διευκολύνουν τον έλεγχο και τη λήψη αποφάσεων.

6. Διαρκής έλεγχος της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού συστήματος ελέγχου.

Επιπλέον, η Επιτροπή COSO έχει προτείνει μία σειρά από αρχές που εξασφαλίζουν τον έλεγχο έναντι της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και σχετίζονται με τα συστατικά στοιχεία του παραπάνω πλαισίου ελέγχου:

Περιβάλλον Ελέγχου

➤ Ακεραιότητα και ηθικές αξίες (κυρίως των ανώτατων στελεχών της διοίκησης)

➤ Διοικητικό Συμβούλιο

➤ Φιλοσοφία και τρόπος δράσης της διοίκησης

➤ Οργανωσιακή δομή

➤ Εξουσιοδότηση/ Σύστημα απόδοσης ευθυνών

➤ Πολιτικές και πρακτικές διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού.

Εκτίμηση του κινδύνου

➤ Καθορισμός με σαφήνεια των στόχων της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης

- Αναγνώριση κινδύνων
- Εκτίμηση του κινδύνου απάτης (*Fraud risk*)

Δραστηριότητες Ελέγχου

- Επιλογή και ανάπτυξη δραστηριοτήτων ελέγχου ανάλογα με το κόστος και την αναμενόμενη αποτελεσματικότητά τους στη διαχείριση των κινδύνων.
- Καθιέρωση και διάδοση εντός της εταιρίας των πολιτικών που σχετίζονται με την εξασφάλιση αξιόπιστων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.
- Έλεγχος της τεχνολογίας πληροφοριών (*Information Technology*).

Πληροφόρηση και επικοινωνία

- Αξιοποίηση χρήσιμων και σχετικών πληροφοριών από όλα τα επίπεδα ιεραρχίας της επιχείρησης
- Εσωτερική επικοινωνία
- Εξωτερική επικοινωνία (με συναλλασσόμενους εκτός της επιχείρησης)

Παρακολούθηση/Έλεγχος

- Συνεχής επανεκτίμηση/ αξιολόγηση του εσωτερικού συστήματος ελέγχου
- Έγκαιρη αναφορά αδυναμιών του εσωτερικού συστήματος ελέγχου στα αρμόδια όργανα για τη λήψη διορθωτικών μέτρων¹².

¹² Μπαραλέξης Σπ. (2003), Πανεπιστημιακές Παραδόσεις 2003 στο μάθημα της Επινοητικής Λογιστικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

CASE STUDY

5. ΜΟΝΤΕΛΟ BENEISH M-Score

Το μοντέλο Beneish είναι ένα στατιστικό μοντέλο που χρησιμοποιεί τους οικονομικούς δείκτες που υπολογίζονται με τα λογιστικά στοιχεία της εταιρείας προκειμένου να ελέγξει εάν είναι πιθανό (με μεγάλη πιθανότητα) ότι τα αναφερόμενα κέρδη της εταιρείας έχουν χειραγωγηθεί .

Το 1999 ο καθηγητής Messod Beneish χρησιμοποιεί 8 οικονομικούς δείκτες για να φτιάξει το μοντέλο αυτό :

- DSRI - Δείκτης απαιτήσεων
- GMI – Δείκτης Ακαθάριστου Περιθωρίου
- AQI – Δείκτης Ποιότητας Ενεργητικού
- SGI – Δείκτης Αύξησης Πωλήσεων
- DEPI – Δείκτης Απόσβεσης
- SGAI – Δείκτης Γενικών και Διοικητικών Εξόδων
- TATA – Σύνολο Δεδουλευμένων Σε Σύνολο Περιουσιακών Στοιχείων
- LVG – Δείκτης Μόχλευσης

Με την εξίσωση να διαμορφώνεται ως εξής :

$$M = -4,84 + 0,92 * DSRI + 0.528 * GMI + 0.404 * AQI + 0.892 * SGI + 0.115 * DEPI - 0.172 * SGAI + 4.679 * TATA - 0.327 * LVG$$

Στη μελέτη περίπτωσης πραγματοποιείτε υπολογισμός του δείκτη M-score με σκοπό να διερευνηθεί κατά πόσο οι μελετώμενες επιχειρήσεις πραγματοποιούν χειραγώγηση των κερδών τους.

Για τον υπολογισμό του δείκτη ανακτώνται στοιχεία από τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων έτσι όπως δημοσιεύτηκαν για το έτος 2014.

5.1 ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 1: ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΕΓΕΚ Α.Ε.

Parameters		
Year	2013	2014
Net Sales	140.049	207319
Cost of Goods	-202867	-152011
Net Receivables	745368	836138
Current Assets	5658146	4543535
Property, Plant and	7838769	7341889
Depreciation	-93576	-92700
Total Assets	45063685	42662977
SGA Expense	-444575	-513940
Net Income	33351376	-12879114
Cash Flow from	-1288703	-12479607
Current Liabilities	8477789	8932153
Long-term Debt	2884213	12694985
Derived Variables		
Other L/T Assets [TA-(CA+PPE)]	31566770	30777553
DSRI	0,758	
GMI	0,708	
AQI	1,030	
SGI	1,480	
DEPI	1,058	
SGAI	0,781	
TATA	0,769	
LVGI	2,011	
M-score		
5 variable model	-3,01	
8 variable model	0,89	

5 variable equation $M = -6.065 + .823DSRI + .906GMI + .593AQI + .717SGI + .107DEPI$

8 variable equation $M = -4.84 + .920DSRI + .528GMI + .404AQI + .892SGI + .115DEPI - .172SGAI + 4.679 \text{ Accrual to TA} - .327 \text{ Leverage}$

DSRI: (Πελάτες 2014 / Πωλήσεις 2014) / (Πελάτες 2013 / Πωλήσεις 2013) Πρακτικά αυτό είναι η κυκλοφοριακή ταχύτητα εισπραξης 2013 προς την αντιστοιχη 2014, δηλαδή με απλά λόγια ποσο γρηγορα σε μερες εισπραταμε απο τους πελατες το 2014 σε σχεση με το 2013

GMI: $(\text{Πωλησεις} - \text{κοστος πωληθεντων} / \text{πωλησεις 2013}) / (\text{πωλησεις} - \text{κοστος πωληθεντων} / \text{πωλησεις 2014})$ Πρακτικα αυτο ειναι το μεικτο περιθωριο κερδους του 2014 προς το αντιστοιχο 2013

AQI: $(\text{Λοιπα στοιχεια μακροπροθεσμου ενεργητικου} / \text{συνολο ενεργητικου 2014}) / (\text{Λοιπα στοιχεια μακροπροθεσμου ενεργητικου} / \text{συνολο ενεργητικου 2013})$.

SGI: $\text{Πωλησεις 2014} / \text{Πωλησεις 2013}$. Πρακτικα ο δεικτης αυτος δειχνει το ρυθμο αυξησης (ή μειωσης) των πωλησεων στην περιπτωση που ειναι μικροτερος του 1 οπως εδω σε σχεση με την προηγουμενη χρονια

DEPI: $(\text{Αποσβεσεις 2014} / \text{Αναποσβεστη αξια παγιων 2014}) / (\text{Αποσβεσεις 2013} / \text{Αναποσβεστη αξια παγιων 2013})$. Πρακτικα αυτο μετρα το μεσο συντελεστη αποσβεσης παγιων 2014 σε σχεση με τον αντιστοιχο 2013

SGAI: $\text{Διοικητικα εξοδα ως ποσοστο επι των πωλησεων 2014} / \text{Διοικητικα εξοδα ως ποσοστο επι των πωλησεων 2013}$. Αυτο δειχνει ποσο μεταβληθηκε το ποσοστο των εξοδων αυτων προς τις πωλησεις απο χρονια σε χρονια

TATA: $\text{Συνολο δεδουλευμενων εξοδων προς συνολο ενεργητικου 2014}$

LVGI: $\text{Συνολικος δανεισμος (βραχυ + μακρο) προς συνολο ενεργητικου 2014} / \text{Συνολικος δανεισμος (βραχυ + μακρο) προς συνολο ενεργητικου 2013}$. Πρακτικα αυτος ο δεικτης δειχνει ποσο μεταβληθηκε ο βαθμος μοχλευσης της εταιριας προς τα ενεργητικα της

Όπως φαίνεται στον τελευταίο πίνακα με βάση το 5 variable model του οποίου η τιμή είναι μικρότερη από -2,22 (-3,01) και αποτελεί τον

κυριότερο δείκτη μελέτης μας δεν υπάρχουν στατιστικές ενδείξεις ότι η εταιρεία χειραγωγεί τα αποτελέσματά της

5.2 ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 2: ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε.

Year	2013	2014
Net Sales	190.000,00	182.000,00
Cost of Goods	160.000,00	160.000,00
Net Receivables	2.463.000,00	1.515.000,00
Current Assets	11.042.000,00	10.946.000,00
Property, Plant and Equipment	44.396.000,00	43.611.000,00
Depreciation	1.071.000,00	825.000,00
Total Assets	1.030.188.000,00	1.029.608.000,00
SGA Expense	5.272.000,00	4.453.000,00
Net Income	32.823.000,00	8.215.000,00
Cash Flow from Operations	13.961.000,00	7.387.000,00
Current Liabilities	7.863.000,00	40.417.000,00
Long-term Debt	267.437.000,00	242.523.000,00

Derived Variables		
Other L/T Assets [TA-(CA+PPE)]	974750000	975051000
DSRI	1,557	
GMI	0,766	
AQI	0,999	
SGI	1,044	
DEPI	0,788	
SGAI	1,134	

if M > -2.22, firm is likely to be a manipulator		
M-score		Σχόλιο:
5 variable model	-2,66	Δεν υπάρχουν στατιστικές ενδείξεις ότι η εταιρεία χειραγωγεί τα αποτελέσματά της
8 variable model	-2,00	Υπάρχουν στατιστικές ενδείξεις ότι η εταιρεία χειραγωγεί τα αποτελέσματά της

Όπως φαίνεται στον τελευταίο πίνακα με βάση το 5 variable model του οποίου η τιμή είναι μικρότερη από -2,22 (-2,66) δεν υπάρχουν στατιστικές ενδείξεις ότι η εταιρεία χειραγωγεί τα αποτελέσματά της.

5.3 ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 3: ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Α.Ε.

Parameters		
Year	2013	2014
Net Sales	428.424	718499
Cost of Goods	404053	674630
Net Receivables	304254	325553
Current Assets	562133	527361
Property, Plant and Equipment	64317	86813
Depreciation	-11052	-14113
Total Assets	815178	857519
SGA Expense	-12741	-16133
Net Income	-5403	17310
Cash Flow from Operations	57889	177578
Current Liabilities	380050	469142
Long-term Debt	151742	121717

Derived Variables		
Other L/T Assets [TA-(CA+PPE)]	188728	243345
DSRI	0,638	
GMI	1,073	
AQI	1,226	
SGI	1,677	
DEPI	0,936	
SGAI	0,755	
TATA	-0,078	
LVGI	1,056	

M-score	
5 variable model	-2,54
8 variable model	-2,43

Στο τρίτο και τελευταίο παράδειγμα μας που έχει να κάνει με την κατασκευαστική εταιρία ΤΕΡΝΑ βλέπουμε πως και στις δυο περιπτώσεις μεταβλητών δεν παρατηρείται χειραγώγηση κερδών.

Και στις τρεις περιπτώσεις εταιριών, τα αποτελέσματα βασίζονται και στα δυο είδη μεταβλητών. Η θεωρία του Beneish ξεκίνησε να λειτουργεί με τις 8 μεταβλητές που και ακόμα και σήμερα θεωρείται αξιόπιστη επιλογή αποτελέσματος. Με την πάροδο του χρόνου όμως και για λόγους ευκολίας, η μέθοδος τροποποιήθηκε στις 5 μεταβλητές κάτι το οποίο λειτούργησε θετικά και υιοθετήθηκε. Πρακτικά, η μέθοδος των 5 μεταβλητών θεωρείται πιο ενημερωμένη (updated) γι' αυτό και λαμβάνεται πολλές φορές υπόψιν.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αλλοίωση των λογιστικών καταστάσεων πολλές φορές πηγάζει από τις πιέσεις που δέχονται τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων καθώς και από το έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον που διέπει τις επιχειρήσεις.

Στην Ελλάδα, έχουν εμφανιστεί περιπτώσεις παραπλάνησης του επενδυτικού κοινού μέσω δημοσίευσης ανακριβών στοιχείων από εταιρίες εισηγμένες στο Χ.Α.Α.

Οι παραποιημένες λογιστικές καταστάσεις κλονίζουν την εμπιστοσύνη της αγοράς και κοστίζουν σε επενδυτές και εμπλεκόμενους φορείς πολλά εκατομμύρια ευρώ και δολάρια.

Η χρήση λογιστικών τεχνασμάτων από τις επιχειρήσεις δεν συνιστά αναγκαστικά παράνομη ενέργεια. Έτσι το ενδιαφέρον επικεντρώνεται αφενός στην επάρκεια των λογιστικών προτύπων και αφετέρου στην ικανότητα των εμπλεκόμενων (χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, ελεγκτές) να διαγνώσουν και να μετριάσουν, αν όχι να επιλύσουν, το πρόβλημα. Τα πιο μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα όμως αποδεικνύουν την εμπλοκή μεγάλων εταιρειών ελεγκτών που είτε από παράληψη είτε εσκεμμένα καλύπτουν παραποιήσεις λογιστικών καταστάσεων με αποτέλεσμα την ύπαρξη των μεγαλύτερων λογιστικών παραπλανήσεων.

Ο υπολογισμός του M-score είναι μια εύχρηστη διαδικασία αντικατάστασης των κελιών με βάση τα αποτελέσματα των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Αποτελεί ένα εύχρηστο εργαλείο διαπίστωσης της χειραγώγησης κερδών των επιχειρήσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μπαραλέξης Σπ. (2003), Πανεπιστημιακές Παραδόσεις 2003 στο μάθημα της Επινοητικής Λογιστικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

Μπαραλέξης Σ., Μαθθαιοπούλου Μ., (2006), Σημειώσεις στην Επινοητική Λογιστική, ΠΜΣ Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

Παπαδόπουλος, Δ.(1985) Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων της Επιχείρησης, εκδόσεις Κυριακίδη , Αθήνα

Φίλιος Β. (2003) Δημιουργική Λογιστική (Creative Accounting), Αθήνα

Baralexis S., (2004), Creative Accounting in small advancing counties, The Greek Case, Management Auditing Journal

Barth, M.E., W.R. Landsman, and M. Lang. 2008. International Accounting Standards and Accounting Quality. Journal of Accounting Research

Daske, H. & Gebhardt, G. (2006). “International financial reporting standards and experts’ perceptions of disclosure quality.” Abacus

Healy, P.M and J.M. Wahlen. 1990. A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. Accounting Horizons 13(4) (December): 365

Ray Ball, Ashok Robin and Joanna Shuang Wu (2003) "Incentives Versus Standards: Properties of Accounting Income in Four East Asian Countries." *Journal of Accounting and Economics*

Schipper , K. 1989. Commentary on earnings management. *Accounting Horizons* , 3: 91-102

Soderstrom N. and Sun K. (2007). European Accounting Review. A Review of the Accounting Quality after IFRS Adoption in the European Union

Simunaci Boskin T. (2005), 'Does the global transition imply creativity in the accounting?', Proceedings of the 6th International Conference of the Faculty of Management Kopcr, Congress Centre Bcrnardin, Slovenia

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

http://www.morax.gr/Article/auditin_companies_enron

Άρθρο «Χρηματοοικονομικά Σκάνδαλα: μπορεί ο συνδυασμός αξιόπιστων λογιστικών καταστάσεων και επιχειρηματικής ηθικής να τα αποτρέψει;»

ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ Για τη χρήση από 1η Ιανουαρίου έως 31η Δεκεμβρίου 2014

<https://www.helex.gr/documents/10180/43442/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%CE%93%CE%95%CE%9A%20%CE%A4%CE%95%CE%A1%CE%9D%CE%91%20%CE%91.%CE%95.+%CE%A3%CE%A5%CE%9C%CE%9C%CE%95%CE%A4%CE%9F%CE%A7%CE%A9%CE%9D%2C%20%CE%91%CE%9A%CE%99%CE%9D%CE%97%CE%A4%CE%A9%CE%9D%2C%20%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%91%CE%A3%CE%9A%CE%95%CE%A5%CE%A9%CE%9D%20%282014%2C%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%BF%CF%82%20%CE%99%CF%83%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82%2C%CE%9C%CE%B7%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%95%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B7%29.pdf/0174bf44-0b02-41d9-9a79-c78992f2c7c6?version=1.0>

Ελλακτωρ ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ Για τη χρήση από 1η Ιανουαρίου έως 31η Δεκεμβρίου 2014 (Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 3556/2007 και το άρθρο 2 της Απόφασης 7/448/11.10.2007 του ΔΣ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς)

[https://www.helex.gr/documents/10180/43442/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%A9%CE%A1%20%CE%91.%CE%95.+%282014%2C%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%BF%CF%82%20%CE%](https://www.helex.gr/documents/10180/43442/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%A9%CE%A1%20%CE%91.%CE%95.+%282014%2C%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%BF%CF%82%20%CE%99%CF%83%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82%2C%CE%9C%CE%B7%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%95%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B7%29.pdf/0174bf44-0b02-41d9-9a79-c78992f2c7c6?version=1.0)

99%CF%83%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CE%BC
%CF%8C%CF%82%2C%CE%9C%CE%B7%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%BA
%CE%AE-
%CE%95%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CE%BC%CE%
E%AD%CE%BD%CE%B7%29.pdf/ff0fe8ab-0875-4afe-aea6-
31be56e6f199?version=1.0

Ετήσια οικονομική έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρίας ΑΕΓΕΚ (κατά
τα άρθρα 136 και 107 §3 του Κ.Ν. 2190/1920 και 4 § 7 του ν. 3556/2007) επί των
ετήσιων οικονομικών καταστάσεων χρήσης 01/01 έως 31/12/2014

http://www.aegek.gr/new/gre/financial2014Q4_files/%CE%91%CE%95%CE%93%CE%95%CE%9A%20%CE%9F%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%9D.%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97%2031.12.2014.pdf

